Nemunas

Nr. 19 (913)

2014 m. gegužės 22–28 d.

Kaina 3,00 Lt

KAUNO KULTŪROS IR MENO SAVAITRAŠTIS

Lucia GANIEVA. „Ermitazhniki. Nikitina“.

Festivalis – lankytina vieta

17 p.

9 770134 314014

Vyno daina

Triskart išlenkime taures už
gimusią Aušrinę šviesą,
Nes liūdesys bet koks geriau negu
nuobodulys.
Štai jau Naktis sparnus virš jūros
tiesia,
Virš jūros žėrinčios
žudynių, pamišimo, gaisro spalvomis!

Triskart išlenkime taures už tai,
kad Bachas mirė
Ir amžiai tie, kurie atrodo buvo
amžini.
Mėnuliui šviečiant, matėm plaukiant
ir išnyrant
Mes vyno dievo pilvą dvokiančiame
Letos vandeny.

Triskart išlenkime ir už ligonius
Visų bjauriausio šimtmečio,
aplaistykim kartu
Skaudžiausias mūsų neviltis, nors
buvo jos malonios,
Bet vyno saldžiojo dėka neatmenu aš
jų vardų!

Triskart kardais mes perverkime
širdis, kraujas lai srovena,
Tegul lavonus mūs kilnius užguls
Naktis
Ir širdžių vynas lai su vynuogių
krauju sumiš,
Nes širdyje mes jaučiam baisią gėdą,
kad gyvenam!

Oskaras MILAŠIUS
Vertė V. ŠIUGŽDINIS

Artūro VALIONIO iliustracija

Žvilgsnis į Aleksotą

Mieste sučiurleno fontanai, taigi ir „Nemunas“ iš savo svetainės kalbėtis su kauniečiais ar miesto svečiais sugrįžta į visų pamėgtas vietas – į gatves, aikštes, parkus. Deja, Aleksote veikiančio fontano nerasite. Na, nebent Botanikos sodo tvenkinėlyje ištrykšta jo srovė. Tačiau šio gilias istorines šaknis turinčio miesto mikrorajono seniūnė Lukrecija NAVICKIENĖ nenusimena ir pakviečia pasišnekėti į nuostabų gamtos kampelį savo seniūnijoje, Marvelėje, prie krintančių vandens kaskadų ties pačiu miesto ir rajono riboženkliu. „Pavasarį sutvarkėme šį nuostabų slėnį, pastateme ženklą, kad miestiečiai ar svečiai greičiau pastebėtų nuo kelio medžių lapijos slepiamą grožį. Tai Marvelės upelio pralaida – tiltas, statytas XIX a. 9-ame dešimtmetyje iš tašytų granito blokų“, – pasakoja kaunietė ir jau 45-eri metai aleksotiškė L. Navickienė. Viskas čia jai sava, pažįstama, nes jau vienuolika metų ant jos moteriškų pečių gula visi seniūnijos rūpesčiai.

– Pastaruoju metu labai džiaugiamės atgijusiu ir išgražėjusiu senamiesčiu. O ar neaplenkia miesto svečiai Aleksoto, ką gražaus galite jiems parodyti, ko turtingi, kuo viliojate į savąjį Nemuno krantą, esantį prieš pat senamiestį?

– Jau vien žydintis „drugelis“ šiame Aleksoto kalno šlaite vilioja ir traukia akį žiūrint iš senamiesčio (*šypsosi*). Gėlyną tvarko Karaliaus Mindaugo profesinio mokymo centras, jis tapo mūsų vizitine kortele. Aleksotas – senas ir įdomus rajonas su žaliais parkais, upeliais ir gražiais slėniais. Jau minėjote Vytauto Didžiojo universiteto Kauno botanikos sodą, kuriame tik prieš kelias dienas kauniečiai ir svečiai šventė „augalų žavadienį“. Sodas labai atgijęs: čia atsirado naujų akcentų, gausu tiek pramoginių, tiek edukacinių renginių, o vasarą aktyviai lankomas ekskursantų ir itin mėgstamas jaunavedžių, besifotografuojančių žiedų apsuptyje. Čia yra vienas seniausių Europoje dar veikiantis Dariaus ir Girėno aerodromas, kuriame tūkstančiai laukė parskrendančios „Lituanicos“, o A. Gustaitis tarpukaryje kūrė unikalius lėktuvus. Aleksote keleivius kelia antras mieste ir Lietuvoje istorinis funikulierius, viršuje – apžvalgos aikštelė, nuo kurios atsiveria nuostabi senamiesčio ir santakos panorama. Funikulierius – savotiškas technikos eksponatas, nes čia dar veikia šveicariška įranga, kurios patys šveicarai jau neturi. Tačiau vien istoriniais objektais nesužavėsi – reikia tvarkyti visą rajoną, o problemų nemažai. Gal todėl taip džiaugiamės (kaip ir žaliakalniečiai), kad 2014-2020 m. galėsim panaudoti Europos lėšas Aleksotui sutvarkyti.

– Papasakokite plačiau, kokie tai projektai.

– Penki didžiausi miestai pagal regioninę plėtrą galėjo atrinkti po du patraukliąs, bet skurdokus savo rajonus. Kaunas pasirinko Žaliakalnį ir Aleksotą. Taigi dabar lieka atsakingai atlikti „namų darbus“, parengti projektus, kad vėliau galėtume tinkamai panaudoti lėšas. Minčių ir planų turime daug. Norėtume įrengi pėsčiųjų tiltą į Nemuno salą, taip aleksotiškiams būtų lengviau pasiekiama „Žalgirio“ arena. Apačioje, prie funikulieriaus, ketiname įrengti autobusų stovėjimo aikštelę. Turistai funikulieriumi keltųsi į apžvalgos aikštelę. Prie jos reikėtų jaukios kavinės, kitų pramogų. Svajojame apie dviračių takus, apie modernius bendruomenės namus, kurie galbūt įsikurtų buvusiuose apleistuose kariškių kultūros namuose.

– Užsiminėte apie bendruomenę. Jau senokai krito į akis, kad miesto kultūriniuose renginiuose esate aktyvūs, o svetur neretai atstovaujate ir visam Kaunui.

– Kartais „duodam garo“ (*juokiasi*) su „Svirbės“ tautinės muzikos ansambliu, o kai reikia, važiuojam ir į svečias šalis – turim kuo pasigirti ir pasirodyti. Gerą toną duoda Aleksote įsikūrusi VDU muzikos akademija, o solistė Sabina Martinaitytė su savo mokiniais – dažna mūsų seniūnijos renginių dalyvė. Turime aktyviai veikiančias bendruomenines organizacijas – Aleksoto, Naugardiškių, Marvelės ir neseniai įsikūrusią „Santarvės“ bendruomenę. Būtent jos sprendžia gyventojų buitines, ūkines ir kultūrines problemas, puoselėja tradicijas. O kultūros renginiai nuo pat Aleksoto bendruomenės centro įkūrimo buvo prioritetinė veiklos sritis. Gal todėl Aleksoto šventė rugsėjo viduryje sutraukia tūkstančius žiūrovų ir dalyvių. Šiomos dienomis V. Kudirkos bibliotekos Aleksoto padalinyje atidarėme parodą „Brno komiksuose“, dalyvavo ir Čekijos ambasadorius Radekas Pechas (su šiuo miestu draugaujame 20 metų), minėjome Vinco Bazilevičiaus šimtąsias gimimo metines, mėgavomės „žavadieniu“ Botanikos sode, dalyvavome Kauno ir Hanzos dienose, priiminėjome svečius – estų folklorinį ansamblį „Hanila“, kartu koncertavome. Taigi gyvenimas verda ne tik miesto centre ar senamiestyje.

– Aleksote yra gimęs ne vienas įžymus Kauno menininkas. Ar nepamiršta jie savo gimtojo rajono?

– Oi ne... Ne vieną parodą yra surengęs fotomeninkas A. Macijauskas, G. Patackas net odę Aleksotui sukūrė ir padovanojo. Jo šviesaus atminimo mamytė buvo mokytoja, tai dar prieš dešimt metų surengėme mokytojų šventę, o neseniai dešimtmečio proga vėl kvietėme mokytojus senjorus. Dažna mūsų renginių viešnia „Rondo“ grupė, nes jos lyderis A. Ivanauskas – aleksotiškis.

– Kokia Aleksoto kasdienybė? Ką ir kur dirba šio rajono žmonės?

– Čia įsikūrę apie 21 tūkstantį gyventojų, o įvairių įmonių rajone įregistruota per pusantro tūkstančio. Gana nemažai. Jau vien mėsos kombinato teritorijoje atsirado 50 naujų smulkių įmonių. Tad dėl bedarbystės bėdos lyg ir nebuvo. Atvikščiai, veslininkai kreipiasi siūlydami paslaugas. Kiek rūpesčių sukelia privatus Aleksoto turgus, nes siauras gatveles užstato prekeivių mašinos, gyventojai neišvažiuoja iš namų. Savininkai turėtų išspręsti šią problemą, gal kur aerodromo prieigose įrengti stovėjimo aikšteles. Šiaip Aleksoto žmonės verslūs, išmoningi, nėra didelių bėdų.

– O kas jums guli ant širdies kaip šio rajono šeimininkei?

– Kai vedžioju svečius, labai kliūva žvilgsnis už griūvančių senųjų pastatų. Vertinga architektūra turi būti išsaugota ne tik senamiestyje, bet ir visuose miesto rajonuose.

– Tikėkimės, reikalai taisysis. Šiuo metu mieste jau kelias savaites šeimininkauja poezija. Dažnai jus matydavau Poezijos pavasario renginiuose netgi su prizais. Ar užsuks jis pas jus?

– Jau yra buvę šio festivalio renginių Botanikos sode, manau, ir vėl kada užsuks. Kad ir į šitą slėnį, prie kaskadų. Pamenu, kažkada, dar dirbant miesto kultūros skyriuje, kilo mintis A. Mickevičiaus jubiliejų surengti jo vardu pavadintame slėnyje. Tradicija išliko, ten iki šiol kasmet vyksta skaitymai. Prisiviliosim poetus ir į Aleksotą.

Va, matote – laipteliai nukloti sudegusių žvakių indeliais. Spėju, kažkas čia fotografavosi ar vakarojo. Tik galėtų po apsilankymo ir šiukšles surinkti. Juk ir dėžės tam pastatytos... Labai gražus slėnis ir puiki nauja erdvė renginiams. Tiesa?

Belieka pritarti seniūnei, padėkoti už pokalbį, o „Nemuno“ skaitytojams pažadėti dar ne vieną pasivaikščiojimą po istorines Aleksoto vietas.

Kalbėjosi ir fotografavo
Gražina Viktorija PETROŠIENĖ

SPAUDOS, RADIJO IR TELEVIZIJOS RĖMIMO FONDAS

www.nemunas.net ▪ 2014 m. gegužės 22–28 d., Nr. 19 (913)

Optinis žaismas stikle

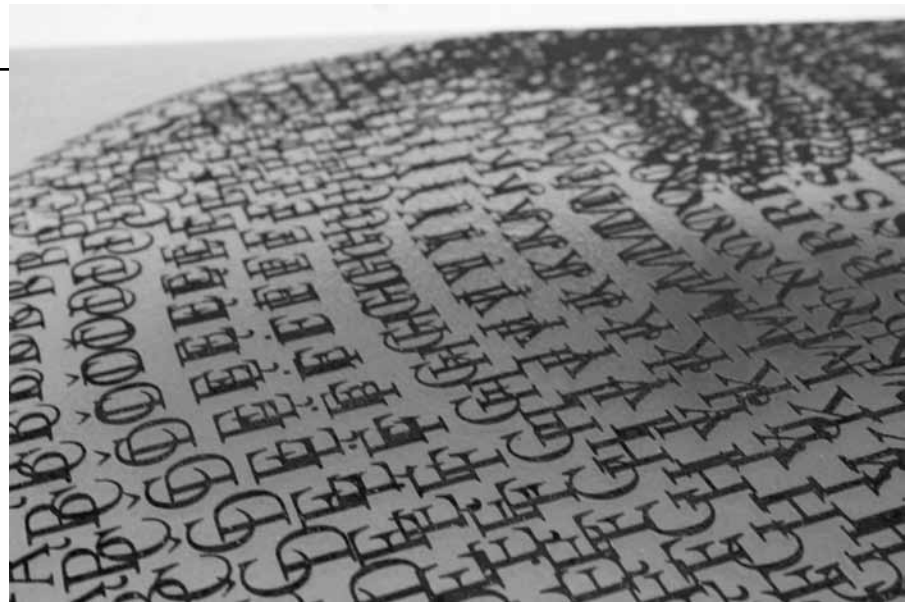

Pijus CICĖNAS. „Disciplina“ (darbo fragmentas). 2014 m.

Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus centriniuose rūmuose ir „Aukso pjūvio“ galerijoje iki birželio vidurio veiks tarptautinė stiklo meno paroda „Vitrum Balticum VI. Optical Outlook“. Jos istorija siekia 2000 m., kai Kaune, Keramikos muziejuje, buvo suorganizuota pirmoji autorinio stiklo ekspozicija „Vitrum Balticum“. Parodas visuomet lydėdavo katalogas ir teorinis seminaras. Atspindėdama konkursinės parodos temą kaskart keitėsi ir renginio koncepcija.

2014 m. paroda „Vitrum Balticum VI“ orientavosi į naują devizą, kuris parodos dalyvius skatino kurti dviem kryptimis. Pirmasis tezės „Optical Outlook“ interpretavimo būdas sietas su intelektualine, semantine temos samprata, siekiu kūriniuose atspindėti optines iliuzijas, kuriomis domėjosi įvairių laikotarpių ir sričių menininkai. Iš jų labiausiai norėtųsi išskirti žymių XX a. modernistų M. C. Escherio bei V. Vasarely'o kūrybą, kurioje optinės iliuzijos tapo pagrindine meninių darbų intelektualine, prasmine intriga ir skatino nevienareikšmį šių kūrinių suvokimą.

Kita devizo kryptis sieta su stiklo, kaip meninės medžiagos, išskirtinėmis ypatybėmis – skaidrumu, blizgumu ir optiškumu. Būtent jos būdingos daugeliui iškiliausių stiklo dailininkų arba stiklo meno mokyklų (čia derėtų išskirti čekų, slovakų, skandinavų stiklo autorius). Skaidrumas, optiškumas leidžia sukurti įstabius meninio stiklo vaizdinius ir juose atskleisti estetinius šios dailės šakos parametrus. Be abejonės, vadovaujantis „Optical Outlook“ devizu, dailininkų parodiniuose darbuose susijungė ir abu minėti žiūros taškai.

Pateikta idėja sudomino didelį būrį autorių: „Vitrum Balticum VI. Optical Outlook“ parodoje dalyvauja daugiau nei 60 menininkų iš Lietuvos ir 18 užsienio valstybių. Ta proga norėjosi užduoti keletą klausimų renginio dalyviams, atspindėti kai kurių iš jų nuomones apie šią parodą bei joje eksponuojamus darbus.

– Ne pirmą kartą dalyvaujate „Vitrum Balticum“ renginiuose. Įdomu sužinoti, kuo jums ši paroda yra svarbi ir išskirtinė?

Eglė Rakauskaitė: Trienalės principu organizuojama tarptautinė „Vitrum Balticum“ paroda yra didžiausias tęstinis stiklo meno renginys (kurių vis dar labai stokojama Lietuvoje). Kartu tai – puiki terpė susipažinti su kitų šalių stiklo menininkais, jų kūryba, matyti, kaip įvairiai gali būti interpretuojama parodos koncepcija, medžiaginės stiklo galimybės. Parodą lydinčio teorinio seminaro metu dalyvių meninė veikla pristatoma dar platesniame geografiniame bei probleminiame kontekste, o tai leidžia giliau suvokti kintantį šiuolaikinio meninio stiklo vaizdą.

Valda Verikaitė: Taip, tai gera galimybė savo darbus pamatyti kontekste. Kadangi ši paroda plečiasi, pritraukia vis daugiau svečių iš svetur, turime puikią progą pajusti įvairius stiklininkų požiūrius į savo kūrybos sferą. Čia atsiskleidžia tiek kultūrinis, tiek technologinis meninio stiklo savitumas. Ne tik gausėja kolegų būrys – „Vitrum Balticum“ konsoliduoja bei stiprina Lietuvos stiklininkų bendruomenę. Manau, sėkmingai eksponuota ir pristatyta paroda kiekvieną menininką įkvepia aktyviau kurti.

Julija Pociūtė: Man „Vitrum Balticum VI“ paroda reikšminga dėl to, jog organizuojama Kaune. Manau, labai svarbu šiuolaikinį stiklo meną pristatyti mūsų žiūrovui: tiek visai visuomenei, tiek ir akivaizdžiai gausėjantiems profesionalams, nes juk Kaune turime net dvi mokslo įstaigas (VDA KF ir KK J. Vienožinskio menų fakultetą), kuriose ugdomi jaunieji stiklininkai. Taigi norisi tikėtis, kad vis įsibėgėjantis tarptautinis parodos kontekstas įtrauks Kauną į šiuolaikinio stiklo meno žemėlapį.

– Kuo jums asmeniškai buvo įdomus šios parodos devizas „Optical Outlook“?

J. Pociūtė: Optika bei vizualieji suvokimo aspektai kūryboje mane nuolat lydi, tad šitas devizas (teko diskutuoti jį kuriant) natūraliai išryškėjo kaip meniniam stiklui svarbi idėja. Manau, optika ir stiklas – neatsiejami matavimai.

Indrė Stulgaitė-Kriukienė: Stiklas be optinio žaismo man asmeniškai ne toks įdomus. Visada žavėjo būtent ši išskirtinė jo savybė, „iškrečianti“ netikėtumų, išraiškingai keičianti kūrinį, ypač kai į jį žvelgi iš skirtingų rakursų. Tuo metu stiklo kūrinys tarsi tampa gyvas, vis kitoks, stebėtojui nuolat sukelia įvairių emocijų. Tai, kad šių metų „Vitrum Balticum“ paroda skirta šiai ypatybei, iš tiesų pradžiugino.

E. Rakauskaitė: Parodos šūkis – optinė perspektyva, požiūris, vaizdas – man regis, suponavo norą perteikti judėjimo iliuziją. Optinis menas veikia regėjimo pojūčius ir statiškoje plokščioje erdvėje kuria judančius elementus. Todėl aš eksperimentavau linijų ritmu, forma, kuri kūrinyje nuolat mirga, pulsuoja, juda ir kinta žiūrovo akyse. Kita vertus, šiame devize taip pat atsiskleidė stiklo menui būdinga išskirtinė estetika ir „švara“.

– Plačiau pakomentuokite savo parodai skirtą kūrinį.

Pijus Cicėnas: „Vitrum Balticum VI“ pateiktas kūrinys „Disciplina“ žiūrovą veikia plokštuma ir grafiniu piešiniu, kuris per disciplinuotą raidžių srautą

Fotografijos iš grynojo šviesos sidabro

...Ir nustebęs pamačiau, kad sidabru pavirto akys...

(Alfonsas Nyka-Niliūnas)

Kauno fotografijos galerijoje – unikali paroda, kurioje eksponuojami fotomenininko Gintauto Trimako raritetai, atskleidžiantys pirmines fotografijos, kaip fenomeno, esmes. Tai fotografiniu būdu – šviesai jautriomis medžiagomis – sukurtos fotografijos. **„Sidabras taškas Skaičius (SUSI_matymai)“** galerijoje pasirodė po gana tradicinių ekspozicijų ir išskleidė begalinį konceptualumą. Po nespalvotos G. Trimako fotografijos prasidėjonaujas ieškojimų periodas, ir svarbiausiais fotografijos veikėjais tapo šviesa bei spalva. Dar daugiau – objektais virto fotografijos ir dailės istorija, kurios suvokimas bei išskleidimas, žinoma, nėra tiesioginis ir linijinis.

Pavadinimas, vieta ir laikas yra vieninteliai konkretūs dėmenys, kuriuos galime pateikti aptardami parodą, toliau viskas painu ir išplaukę, susiviję iš giliai menininko galvoje tūnančių detalių. Net ir tai, kad nė vienam žiūrovui paroda nepasirodys toje pačioje šviesoje. Salė be dirbtinio apšvietimo, todėl kiekvieną, net žingsnio paklaida į galeriją žengiančius draugus, ji sutiks unikaliu pavidalu. Du atidarymo performanso metu pristatyti darbai taip pat nuolat keičia spalvą. Galbūt ne taip sparčiai, kad mūsų rega tarp spalvų užfiksuotų minučių ar valandų judėjimą, tačiau šioje parodoje aiškiai dominuoja ne regėjimu paremti teiginiai. Po parodos bus dvi nemonochrominės mėlynos spalvos, o slinktis iki jų priklausys lankytojams, tokiu būdu dalyvaujantiems procese. Taip G. Trimakas fiksuoja parodos laiką ne laikrodžiu, o spalva.

Lygiai taip pat nesutampa ir paroda, eksponuota Vilniaus „Titaniko“ galerijoje, su ta, kuri šiuo metu yra Kaune. Erdvė suinstaliuota būtent šiai parodai, šiuo metu skirta tik jai.

Visiškai abstrakčios fotografijos žiūrovus palieka užribyje, pro kurio užkardas beveik nepadeda prasibrauti ir parodą lydintys **tekstai**. Jie nuo vaizdų paslinkti būtinąja pauze, nes autoriaus griežtai skiriami kaip visiškai skirtingos prigimties elementai. *Tekstai ateina kaip laisvosios mintys ir vėliau tampa įdaiktintu sakiniu, kuris viešinamas kaip atskiras kūrinys. Seniausias menas – rašyti, kitas būdas perduoti mintį – vaizdas. Tai, ką matome, aprašyti neįmanoma, lygiai taip pat ir atvirkščiai.*

Fotomenininkas ir toliau padeda įeiti į savo fotografijas:

Raktiniai žodžiai: *sidabras, kvadratas – pasitikėjimas ir ramybė, persislinkimai, vėl kvadratas, Prūsijos mėlyna, skaičius du, trisdešimt šeši – juostelės ilgis, persistūmimas į kvadratą, išilgintas skaičius, nedaikto slinktis, spalva, Laucius, van Deiko spalva, rusiška mėlyna, Kaunas, A. Macijauskas, R. Rakauskas, tėtis, raudona lemputė...*

SPAUDOS, RADIJO IR TELEVIZIJOS RĖMIMO FONDAS

Valda VERIKAITĖ. „Sodas“. 2014 m.

Sigita GRABLIAUSKAITĖ. „Moteris, beganti pakrante“. 2014 m.

sukuria tridimensinį vaizdą. Šį įspūdį sustiprina besidubliuojančios raidės. „Užkonservuojama“ akimirka, kur forma *dekonstruktyvizuojasi* į naują pavidalą, ir taip kuriama optinė iliuzija.

J. Pociūtė: Mano kūrinys – tai XIX a. išradimo – stereoskopo – prototipas. Mane dominančios optiškumo, regėjimo, realybės ir atspindžio temos šiame darbe susilieja į vieną visumą. Stiklas panaudojamas kaip lęšis, skirtas regai transformuoti. Kūriniui pasirinktas pavadinimas „Tarp“ – nuoroda į regėjimo ribotumą, nes norint matyti trimatį vaizdą reikia žvelgti tarp akių – „trečiąja“ akimi. Taigi siekiant išvysti „realybę“ derėtų žvelgti ne akimis. Tai – transcendencija ar optinis žaidimas?..

V. Verikaitė: Mano kompozicija „Sodas“ sukonstruota iš utilitarinių stiklinių elementų. Tai erdvinis mozaikiniu principu sudėliotas, šviesos ir jos atspindžių kupinas junginys, kuris yra užuomina į šiuolaikinio pasaulio (visatos) struktūros transformaciją. Jame tarp viršaus ir apačios įsiterpia vidurys (suspausta forma), kaip tarp praeities ir ateities – dabartis. Struktūra gali priminti ir dangaus, žemės bei požemio pasaulius. Kita vertus, tai kvietimas į savąjį sodą – visatos medžio vaizdinį – pažvelgti kitaip.

Sigita Grabliauskaitė: Parodoje eksponuoju reljefinę stiklo skulptūrą „Moteris, bėganti pakrante“, tačiau kartais ją vadinu „Moteris, bėganti ratu“. Kiekvienas trokštame būti laimingas: grįžti į praeitį, sukurti ateitį... Todėl „Bėganti pakrante / ratu“ yra tarsi iššūkis esamai gyvenimo situacijai (mano atveju – ir pasirinktai stiklo profesijai), nes tik tas gali suprasti gyvenimą, kuris eina, bėga, bando, kuria... Žodžiu – gyvena. Visose srityse gyvenimas yra sudėtingas, bet nepaprastai įdomus. Reikia tik pajusti besikartojantį jo kvėpavimą.

– Trumpai apibūdinkite parodos „Vitrum Balticum VI. Optical Outlook“ kontekstą: ką įdomaus sau atradote, pastebėjote?

E. Rakauskaitė: Turėjau progą susipažinti su naujais ir pabendrauti su ankstesnėse „Vitrum Balticum“ parodose sutiktais dalyviais iš užsienio bei Lietuvos, apsikeisti kūrybinėmis idėjomis, kontaktais. Beje, mano asmeninė pažintis neapsiribojo pokalbiais projekto metu, būnant Nacionaliniame M. K. Čiurlionio muziejuje bei galerijoje „Aukso pjūvis“. Bendravimą su svečiais iš užsienio pratęsėme jaukiu pasivaikščiojimu Vilniaus senamiesčio gatvelėmis, aptardami išsiskleidusias „Optical Outlook“ idėjas. Vilniuje turime puikų dailininko Kazio Varnelio, kūrusio optinį meną, muziejų. Kilo mintis, jog atsiradus galimybei, Kaune eksponuojamą stiklo meno parodą būtų tikslinga perkelti į šio menininko namus-muziejų, kad vilniečiai taip pat galėtų išvysti optinio meno apraiškas stikle.

Parengė Raimonda SIMANAITIENĖ
Renginio organizatorių archyvo nuotraukos

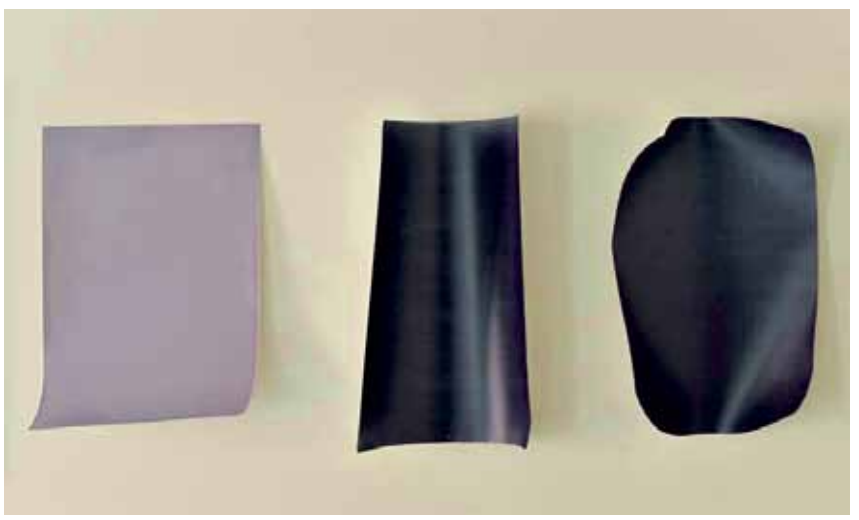

Spalvos: *anksčiau turėjau baltą ir juodą, kurios, aptariant spalvų spektrą, net nebuvo vadinamos spalvomis. Tada ir panorau domėtis spalvom. Pagal viduramžių spalvų reikšmes priešingos visoms spalvoms nespalvos buvo sidabras ir auksas. Krikščionybėje sidabras atitinka dangų, auksas – saulę. Dangus nėra daiktas, jis taip pat yra gylis. Baltos spalvos priešingybė viduramžiais buvo raudona...*

Auksiniai Fibonačio skaičiai: *0, 1, 1, 2, 3, 5, 8, 13, 21, 34, 55, 89, 144, 233. Tai atrodo objektyvūs, savaime suprantami dalykai, tačiau aš auksinio pjūvio dėsnį turiu pasitikrinti savo darbais – kraštinių santykiais...*

Nukelta į 16 p.

www.nemunas.net ▪ 2014 m. gegužės 22–28 d., Nr. 19 (913)

Julius KELERAS

triušis, apie kurį svajojau

pasenus, nieko nenugalėjus kaimynų Pobeda,
gelžkelio atšaka, Aukštutinio Pavilnio kalvos

svetima mokykla, aptverta dideliu sodu,
ir lakstantis triušis, apie kurį svajojau vaikystėj,

daugiau nieko nenoriu iš to atsiminti

apie vieną aušrinę

tūkstančius kartų dūžta žvaigždė
ir atsikelia

raudoni kryžių ramentai
parveda ją į namus

ar šįsyk jau lemta sakyti –
geriau nebebus žvaigždei tai, kuri ką tik sugrįžo

lapkritis, pabaiga

burbuliuoja balandžiai kažką apie auštančią
žiemą, apie krentantį dangų, juodyn vis
greitėjančią sieną, apie sniego javus,
kuriuos lesė kadaise,
vis viena –
atsigręžki, kai vos tik išvysi, kad priekyje
nieko nėra

S. G.

gudobelių uogos,
užpyliau prieš dvi savaites

degtine, žinoma,
kuo gi dar

gaila, kad nėra čia tavęs,
Sigitai

ten, už garažų

1.

ten, už garažų, kur žaidėm laisvuosius
mūrininkus, nemanydami, jog negalima

rungtis su debesimis, uniformom, persekiojančiais
mokytojų balsais, jų inkvizicinėm eisenom, kišenėm

pilnom neužpildytų baudų kvitų, antrankių ir kitų
malonumus teikiančių įrankių, andai tokių kaip švilpukai ir raktai

pažymių knygelės, klasės žurnalai, neaplenkti sąsiuviniai
ir kita amunicija, praversianti per karinio parengimo pratybas

nemanydami, kad negalima slapta spoksot
į išblyškusią liesą kaimynų Rimantę

penktadieniais balkone besidažančią lūpas – prieš bučinį,
prieš pasivaikščiojimą paneriu lengvai sunertais pirštais

2.

ten, už garažų, kur katės tingiai vaidino romeo ir džuljetas,
nevaizduodamos, jog tai pagrindinis pasaulio įvykis,

galintis nutikti kiekvieną kovą, jau rengiantis pražyst
blindėms už sandėliukų, barakų, rūdijančių nesurūdijančių garažų

ten pirmąkart
ir nutiko vaikystė

pokalbis prieš miegą

... ir berniukas meta štai ietį į jūrą,
į ten, iš kur nebegrįžtama, kur smėlio
pilys guli dugne susiglaudusios,
sergstimos šelfo žolių, niekada
niekada nepražystančių...

– o siūlė, ta siūlė, kuri eina per dangų...

– apie tai truputėlį vėliau, tau tik reikia užmigti...

eilutės iš Kolumbijos, Medellin

1. jūra už dvylikos valandų, o laikrodžio neturiu
2. žydros užuolaidos, o dangaus spalva net ne rožinė
3. miestas žiūri į kalnus, o tiems rūpi tik debesys
4. šermukšniai, šiukšliadėžės, net kelias į kalną – vienas oranžas
5. priekalnėj nusviestas balnas – kažin, ar gyvas jojikas
6. beveik tikras – šiandien čia aš: veidrody veidas
7. rūkas joja į kalną, nereikia net balno
8. patalas viešbuty baltas kaip debesys, žvirblis net neišteptų
9. džiugus vaiko balsas iš vėžimėlio, ties kapinių vartais už kampo
10. čia jau galima tarti žodžius, kuriuos vakar tareis užmiršęs
11. pašto dėžutės tyla... ak, čia juk tik viešbutis
12. pusryčiai žolėje, tik kėdės nepusryčiauja
13. o, dangau, čia bet ką nukryžiuotų greitkelis
14. ranka ant rankos: šventasis Felipe leidžias nuo kalno su Catalina
15. šunų polifonija, rytas – nieko pakeist nebeįmanoma
16. paukščiai kapoja tylą – jei rietųs, kraujas užtemdytų aušrą
17. šnervėse žemo oktano garai, o kalnams nė motais
18. medis pražydęs žydrai – kas liepė jam tai daryti
19. pietų amerika, o dar tik ankstyvi pusryčiai
20. rugsėjo pradžia, o Viešpats kalnuos nušalo kojų pirštus
21. laukiu kažko, nors durų skambutis, sakė, nuo pernai sugedęs
22. medis žydrai, o elgeta net įdienojus ant to paties šono
23. švino balsais paukščiai diktuoja, o aš be blonknoto
24. kalnas primerkia akį... o tai tik dūmai iš primiesčio
25. palmės linguoja, salės tamsoj palengva ima šokt metronomas
26. blakstienos rasoja, o driežas žolėj paryčiui net nekrusteli

Artūro VALIONIO iliustracija

vaikystėje

vaikystėje mėgini valgyt be šaukšto
tarsi būtum be rankų, tarsi būtum
netekęs pirštų kokiam kare

vaikystėje Dievas čiulba kartu
su tavim ir visų svarbiausia,
kad ryt sekmadienis

vaikystėje, gavęs keliasdešimt
kapeikų, gali bėgt į kioską
naujų pašto ženkliukų kolekcijai

vaikystėje dviračiu važiuoti
be rankų reiškia parklupdyti
priešais save pasaulį

šviesa lange

šviesa lange visada yra sudaryta
iš linijų, iš to, kas ką tik pasitraukė
iš kadro, iš kvadrato, iš nematomos
grupės nežinomųjų

iš tarpo nematomųjų, kuriems per vėlu
jau tave pasiekti, nes spinta
kurioj slėpės vaikystės drabužiai
seniai sunaikinta, seniai sunaikintas

dangus, kuriame dabar ir netilptum,
nebent nusiautum visus
per gyvenimą avėtus batus,
nors ir tada, abejoju

bet kodėl tuomet matome šviesą lange –
vėjas ja vis dar kvėpuoja per orlaides,
tarsi atgaivint mėgindamas tuos –
jau išėjusius – būsimų serbentynų raudoniu

tas, kuris bėga

tas, kuris bėga bėgiais, neatsimena nieko

jei šūktelsim jį, suteiksim jam vardą, išnyks jis
kaip lašas vandens ant įkaitusio lakšto skardos
ir niekada šitaip niekas nebėgs jau šiais bėgiais

o jis vis tiek nieko neatsimins

www.nemunas.net ▪ 2014 m. gegužės 22–28 d., Nr. 19 (913)

Čilės rašytojas Sergio Gómezas gimė 1962 m. Temuko mieste. Studijavo teisę ir literatūrą. Jo kūryboje realistine maniera vaizduojamas šalies gyvenimas. Perteikiama dvasiškai serganti Čilės visuomenė, apmąstomi žmogaus pasąmonės klodai, slepiantys iš anksto nulemtus likimus.

Žymiausi kūriniai: romanai „Pavyzdinis gyvenimas“ („Vidas ejemplares“, 1994), „Apatinė lūpa“ („El labio inferior“, 1998), „Kambarys A“ („Cuarto A“, 2000), apsakymų rinkiniai „Sudie, Karlai Marksai“ („Adiós, Carlos Marx“, 1992), „Kūno dalys, kurios neliečiamos“ („Partes del cuerpo que no se tocan“, 1997), „Labanakt visiems“ („Buenas noches para todos“, 2000).

Sergio GÓMEZ

Sūnus

Sunkvežimiui šoktelėjus, žibintai trumpam apšvietė toli dykumoje niūkstančią kalnų grandinę. Visi kaliniai miegojo, bet kaip sukritę kėbule, išskyrus vieną – Galindą. Priešais jį sėdėjo kareivis. Galindas prabilo:

– Matau, tavo priekinėje kišenėje yra cigarečių pakelis. Gal galėtum išimti kokią? Kartu surūkytume. Nebijok, mes, čia esantieji, niekuo neužsikrėsim.

Kareivis nustebo. Jis sėdėjo, laikydamasis šautuvo tarsi kokios atramos. Atrodė visai jaunas.

Sargybą einantis karys perspėjo:

– Sunkvežimyje draudžiama rūkyti.

– Mano pavardė Galindas. Iki pensijos dirbau valstybiniame geležinkelyje.

Kareivis pasijuto nejaukiai. Jam buvo įsakyta nesikalbėti su kaliniais, bet vis tiek atsiliepė:

– Alechandras Uaikanas.

– Ilgai teks važiuoti?

– Ilgokai.

– Ar nenusibodo šitaip sėdėti?

– Šiek tiek.

– Jums tikrai negalima rūkyti?

– Tarnybos metu neleidžiama. Tik prieš miegą turim teisę pusvalandį parūkyti ir šnektelėti greta kareivinių.

– Neapsakomai norisi užtraukti dūmą. Anksčiau sudūmindavau pakelį per dieną. Dėl amžiaus gydytojai nebeleido šitaip.

– Ar laikėtės to nurodymo?

– Mane suėmė prieš mėnesį, tad jau geras tarpas, kai nerūkau. Žodžiu, šitas suėmimas man netgi kai kuo išėjo į naudą.

– Sunkvežimyje griežtai draudžiama bendrauti su kaliniais. Kabinoje važiuoja kapitonas ir gali pastebėti, kas dedasi kėbule. Jam labai nepatiktų, jei sužinotų, kad mes šnekamės.

– Kodėl tavo tokia keista pavardė – Uaikanas?

– Gal dėl to, kad mūsų šeima gyveno net keliose šalyse – Peru, Čilėje, Bolivijoje. Aš gimiau Čilėje.

– Pasiutusiai noriu dūmo. Kadaise daug rūkydavau, nes reikėdavo ilgai laukti traukinių. Dažnai dirbdavau naktinėj pamainoj, o į pensiją išėjau prieš pusmetį. Tik namie jaučiausi kaip į kokį narvą uždarytas, niekaip nevaliojau priprasti prie ramaus gyvenimo.

– O aš žadu mokytis toliau. Tarnyba eina į pabaigą, kitą mėnesį mane demobilizuos. Grįšiu į Antofagastą, aš iš ten kilęs. Šalies šiaurėje nieko nepažįstu. Ketinu studijuoti civilinę statybą. Traukia statyti tiltus, tiesti kelius. Tarnaudamas armijoje, kai ko šioje srityje išmokau.

– Kelinta dabar valanda, Uaikanai?

– Antra nakties... Neturėjau teisės sakyti. Kapitonas mus įspėjo neatsiliepti, jei kaliniai teirausis laiko. Be to, nurodė nerūkyti ir nesikalbėti su jumis.

– Vadinasi, neįvykdei dviejų įsakymų.

– Kaip, nesupratau?

– Taigi šnekiesi su manimi.

– Kapitonas snaudžia kabinoje. Kokia, sakėt, jūsų pavardė?

– Galindas.

– Graži pavardė.

– Iš čia beveik nematyti dangaus. Esu girdėjęs, jog dykumoje naktį dangus labai įspūdingas. Gaila, kad iš kėbulo taip maža kas matyti.

– Dangus giedras ir pilnas žvaigždžių, jeigu jus šitai paguodžia. Aš iš savo vietos daugiau regiu. Tik nežinau, koks dangus Santjage. Neteko lankytis sostinėje, bet man daug pasakojo, kaip ji atrodo. Manau, naktis dideliame mieste ne tokia graži kaip čia.

– Tu teisus, Uaikanai. Visai ne tokia. Tačiau sostinėje yra nemaža gerų dalykų, nemanyk, kad ją peikiu; dideli pastatai, gatvėse begalė automobilių, žmonės vaikšto, eina pasilinksminti.

– Antofagastoje irgi nieko netrūksta, bet vakare gyventojai vos sutemus užsidaro namie, žiūri televizorių, anksti gula; gal dėl to, jog šalta ir nelabai yra ką veikti. Nei kokių dėmesio vertų renginių, nei vietų, tinkamų normaliam poilsiui.

– Pirmiau negu mus sušaudys aš dar spėsiu išvysti nakties dangų šiaurėje, čia tai jau tikras dalykas.

– Kodėl jūs šitaip kalbat?

– Tokią vėlyvą naktį mus gabena į patį dykumos vidurį. Sunkvežimiai kalinius veža tarytum kokias šiukšles. Paskui grįš tušti, be šiukšlių, tik su jumis, kareiviais.

– Nepaistykit niekų, jus gali išgirsti kiti kaliniai arba kapitonas. Jus tik perkelia kitur, į saugesnę vietą.

– Į kokią vietą?

– Nežinau. Iš kur galėčiau žinoti, aš kareivis. Mūsų kapitonas žino.

– Jums tik taip sako. Matai tuos, kurie guli ant grindų? Po kelių valandų visi taip gulėsim, tik jau amžinai užmigę.

– Verčiau nelieskim šitos temos. Kapitono charakteris labai bjaurus, nenoriu rizikuoti, kad mane nubaustų ir neleistų išeiti į miestą.

– Rūkyti pradėjau, kai vedžiau. Ko gero, rūkymą ir vedybas kažkas sieja. Būdamas tavo amžiaus, neturėjau žalingų įpročių. Lengvai nubėgdavau stadione keturis šimtus metrų, šit kaip.

– Keturi šimtai metrų – tai daug ar nelabai?

– Visas stadiono ratas; bėgant labai svarbu greitis ir ištvermė, tai smagiausia atletikos rungtis. Jei bėgi keturis šimtus metrų, reikia rasti deramą ritmą ir jį išlaikyti per visą distanciją, štai koks dalykas.

– Pulke žaidžiu futbolą, bet man nepatinka. Mums dažnai liepia jį žaisti, nes daugiau nėra kuo užsiimti.

– Dabar aš jau senas, bet jaunystėje nerūkiau, kasdien treniruodavausi. Kartais nueidavau į tuščią stadioną, kai jame nebūdavo nė gyvos dvasios, atsisėsdavau kokioj tribūnoj ir leisdavausi bėgti mintimis.

– Kaip – bėgti mintimis?

– Atsisėsdavau ir sekundė po sekundės nuo pat starto įsivaizduodavau, kaip leidžiuosi bėgti visą rungtį, tai buvo lyg treniruotės forma.

Artūro VALIONIO iliustracija

– Jei gyvenate Santjage, kaip atsidūrėte čia, šiaurėje?

– Studijavau Santjage, o paskui išvykau gyventi į pietus, į Vertiente Bakedaną, miestelį Andų priekalnėse.

– Tada kaip čionai atkliuvote, taip toli nuo tenai?

– Nežinau, per kažkokią dokumentų painiavą, kalėjimas buvo pilnas suimtųjų, ir netikėtai patekau į Kalamą.

– Vadinasi, čionai atsidūrėt per klaidą?

– Ne. Klaida vien geografinė vieta. Mane tardė visą mėnesį, o šią naktį nurodė drauge su kitais lipti į sunkvežimį.

– Manau, jūs gerai nepagalvojot, kai kalbėjot apie sušaudymą.

– Mes, dabar esantieji šiame sunkvežimyje, pratupėjom ištisą mėnesį, išklojom viską, ką žinojom, ir tiek. Vadinasi, normalu, kad mumis norima atsikratyti. Atvykusiems čia anksčiau nutiko lygiai tas pat. Naktį juos nuo mūsų atskyrė ir daugiau nebematėm.

– Nieko apie tai nežinau.

– Reikalas labai paprastas – sunkvežimiai išvažiuoja pilni, o grįžta tušti, štai kaip.

– Nenorėjau važiuoti su šia grupe, tačiau trūko sargybinių, tad gavau įsakymą vykti; aš čia ne savo valia.

– Vadinasi, mus tikrai gabena sušaudyti?

– Aš šito nesakiau.

– O kaip tu manai, Uaikanai?

– Per kelis pastaruosius mėnesius aš jau kažkelintoj vietoj. Vienintelis dalykas, kurio trokštu, – kuo greičiau baigti tarnybą ir grįžti į Antofagastą mokytis.

– Šiaip ar taip, turėtum negailėti cigaretės pasmerktajam.

– Minėjot, kad esat vedęs...

– Su Noelija nesusilaukėm vaikų, nors gyvenam susituokę jau keturiasdešimt metų. Vaikai – svarbi šeimos gyvenimo dalis. Gerai tai apmąstyk, Uaikanai, kai sumanysi vesti.

– Aš dar negalvoju apie tokius dalykus. Anksčiau draugavau su viena mergina, tačiau karinė tarnyba trunka labai ilgai. Per atostogas, kai atėjau į pasimatymą su uniforma, ji tiesiog nesitvėrė iš pasididžiavimo. Ėjom pasivaikščioti, susikibę už parankių, kad jos draugai pamatytų...

– Noelija dirba mokytoja Vertiente Bakedane. Tikriausiai neapsakomai jaudinasi dėl manęs. Per keturiasdešimt vedybinių metų, aš tau nemeluoju, nė karto nesusivėlinau namo pareiti. Iki vedybų traukė ir moterys, ir pasilinksminimai. Jaunas būdamas mėgau smagiai leisti laiką.

– Kodėl taip pasikeitėt?

– Nepasikeičiau, esu toks pat, tiesiog vestuvių dieną apsisprendžiau kitaip elgtis. To laikiausi bent jau iki tolei, kai prieš mėnesį pasidaviau.

– Pasidavėt?

– Išgirdau savo vardą esant vienam sąraše ir prisistačiau. Maniau, jog tai vien formalumas. Tą dieną mane ir suėmė.

– Matyt, kažkada teko įsivelti į kokį painelį?

– Vargšė Noelija, ko gero, ieško manęs po visus Santjago kalėjimus. Tikriausiai net nenumano, kad aš toli, šiaurėje.

– Norėčiau laikui atėjus vesti, bet pirmiausia dar ketinu mokytis. Gavęs diplomą, tikrai ilgai nelauksiu. Be to, dar nesutikau idealiai man tinkamos merginos.

– Idealiai tinkamos? Na ir sumanyk šitaip pasakyti. Tu esi pernelyg reiklus, Uaikanai. Įsidėmėk, idealių moterų nebūna.

– Kaip tat – nebūna?

– Ak, nekreipk dėmesio į mano šnekas.

– Aš tiktai vykdau įsakymą ir, kad nemanytumėt, jog esu prieš jus nusiteikęs, uždegsiu cigaretę, mes ją surūkysime pasilenkę. Tik svarbu nesukelti triukšmo, kad kapitonas nepabustų.

– Malonu šitai girdėti, susyk matyti, jog būsi geras inžinierius.

– Kodėl taip sakot?

– Todėl, kad pats imiesi iniciatyvos. Tai svarbiausias dalykas tam, kuris rengiasi statyti tiltus ir tiesti kelius.

– Jūs rimtai?

– Be abejo.

– Žodžiu, nėra ko nusiminti. Jums viskas greit išsispręs.

– Tu teisus. Mintiji gera linkme, o tai man patinka, taigi nešnekėkim daugiau apie nemalonius dalykus.

– Aš nieko tokio ir nesakiau.

– O šita cigaretė stačiai nuostabi.

– Norit pasakyti, kad jums labai patinka?

– Taip.

– Nieko ypatingo. Geresnėms nusipirkti neužtenka pinigų.

– Žinai, apie ką man maga pakalbėti?

– Tik tyliau, nes kapitonas pabus ir mums abiem klius.

– Noriu prisipažinti, kad iki gyvenimo pilnatvės man kai ko trūko, o dabar, kai po mėnesio pagaliau gavau dūmą, ramybės neduoda vienas dalykas.

– Kad visuomet trūksta pinigų?

– Turėjau tiek, kiek geidžiau, be to, niekada netroškau turto. Vedžiau mylimą moterį, gavau gerą darbą, nusipirkau automobilį, daug keliavau. Bet man stigo vieno svarbaus dalyko.

– Sūnaus, kaip neseniai užsiminėt.

– Tikrai, Uaikanai, prisipažįstu. Pastaruoju metu daug mąsčiau apie tai, jog netapau tėvu. Laikas greitai bėgo, susenau, o štai dabar mane sušaudys, ir nepaliksiu įpėdinio.

– Neminėkit mirties, tai bloga lemiantis ženklas.

– Mes abu su Noelija jau seni, o anksčiau buvom labai užsiėmę įvairiausiais darbais ir niekada nesiryžom susilaukti vaikų. O dabar jau vėlu.

– Nežinau, ar jus tai apramins, bet aš nepažinau tėvo. Mane užaugino mama su savo seserimi, kuri dirbo slauge Arikos ligoninėje. Suaugęs bandžiau sužinoti, kas nutiko tėvui, tačiau mama iki šiolei nenori nė žodžiu apie jį užsiminti, mat prisiekė niekada neminėti jo vardo – šitaip baudžiasi jam atkeršyti.

– Vadinas, ir tu, ir aš, turim kai ką bendra. Tik nei šis, nei tas kalbėti apie tokius dalykus, šitaip susiklosčius aplinkybėms, kai jau vėlu.

– Liaukitės kartoti, kad vėlu.

– Kai Noelija senstelėjo, vienu tarpu galvojom įsūnyti kokį vaiką, tačiau formalumai pasirodė esą pernelyg sudėtingi, tad ir šia galimybe nepasinaudojome.

– Na, manau, derėtų baigti mūsų šnekas, bet kuriuo momentu gali pabusti kapitonas. Jis prigrasino nesišnekėti su kaliniais.

– Žinai, kokia mintis man šovė į galvą, Uaikanai? Jei turėčiau sūnų, jis būtų toks kaip tu – tokio pat amžiaus ir taip pat norėtų tapti statybų inžinieriumi.

– Neprasimanykit.

– Esu tikras, būtum geras sūnus, matyti iš tavo veido. Tu juk pasidalijai su manim cigarete.

– Betgi čia niekis.

– O svarbiausia, kad nenori tiesiai pasakyti, kur mus dabar veža.

– Aš iš savo vietos ką tik mačiau krintančią žvaigždę. O jūs nuolat šnekėdamas jos taip ir neišvydot. Krito ten – per patį dangaus vidurį.

– Savaitė buvo sunki, labai pavargau, niekam nebeturiu jėgų.

– Ne pirmą kartą su kapitonu išvykstu vykdyti užduoties naktį. Praeitą savaitę irgi važiavom. Tuoj už Kalamos dar neišaušus pasukom dykumos pusėn, sustojom, kaliniai tamsoje išsikasė duobes, paskui nutiko tai, apie ką jūs vis kalbat. Taigi jeigu šitai troškot sužinoti, dabar jau žinot. Aš pasakiau tiesą. Ar vis dar manot, kad galėčiau būti geras sūnus?

– Esu dėkingas tau už atvirumą.

– Jeigu jūs būtumėt mano tėvas, o aš – jūsų sūnus, nors šitai jokiu būdu neįmanoma, tai tik prielaida, neturinti jokio pagrindo, bet jeigu taip nutiktų, manau, privalėčiau pasakyti jums tiesą, argi ne taip?

– Tu teisus, dar kartą tau dėkoju.

– Aš pridegsiu kitą cigaretę. Pakelyje dar liko viena. Kapitonas vis tiek miega kabinoje.

– Nenoriu rūkyti.

– Na, matot, nevertėjo man prasižioti, dabar jūs tik visai be reikalo pulsit į neviltį.

– Ne dėl to.

– Mums, kareiviams, ši užduotis taip pat labai sunki, tačiau toks įsakymas.

– Dar tūnodamas kalėjime numaniau, kad viskas blogai baigsis. Žinojau, kurią nors naktį mus sulaipins į sunkvežimį ir išveš dykumon. Vaizdavausi, kaip kasu duobę laukdamas, kad viskas kuo griečiau baigtųsi. Vienintelis dalykas, iš tiesų kėlęs baimę, buvo tai, kad į mane taikysis kažkoks nepažįstamas žmogus, kuris šaus, išniręs iš tamsos, ir aš nepamatysiu jo veido.

– Verčiau pakalbėkim apie ką nors kita.

– Uaikanai, privalai man pažadėti, jog, atėjus lemiamai valandėlei, tas žmogus būsi tu, tada jausiuosi tikras, jog man neteks nė kiek laukti ir viskas greitai baigsis. Nenoriu, jog tai padarytų svetimas.

– Bet aš juk beveik nepažįstu jūsų.

– Tuo metu, kai jau būsiu lauke, įsivaizduok, kad esu tavo tėvas, o tu esi geras sūnus, kuris nenori, kad ilgai kankinčiausi. Tatai vienintelis dalykas, kurio prašau, taip bus geriau mums abiem.

– Jeigu jau prašot...

– Taip, prašau.

– Surūkom antrą cigaretę ir pagaliau tikrai keičiam temą.

– Tu teisus. Dabar aš jau pasiruošęs užtraukti dūmą. Uždek, rūkysim iš lėto, kad sušiltų ir pirštai, ir veidas. Juk dūmas – pats maloniausias dalykas. Tik gaila, kad iš kėbulo matyti taip maža nakties dangaus.

Iš ispanų kalbos vertė Bronius DOVYDAITIS

Versta iš: „Contar esu n placer“, Casa editora Abril, La Habana, 2007.

www.nemunas.net ▪ 2014 m. gegužės 22–28 d., Nr. 19 (913)

Petras BRAŽĖNAS

Gelmingi išgyvenimai, įtaigūs vaizdai

Beveik du dešimtmečius ne savo valia atidavęs Sibiro universitetams (priminsiu: 1948 m. už pogrindinę veiklą suimtas ir tik 1966-aisiais po lagerių ir tremties sugrįžęs į Lietuvą), vėliau už Žemaitę savo literatūrinį kelią pradėjęs (priminsiu: satyrinių miniatiūrų ir epigramų rinkinį „Kolega įsiūlė...“ autorius išleido jau eidamas šešiasdešimt aštuntuosius metus), o į prozą pasukęs net aštuntam gyvenimo dešimtmečiui įpusėjus (priminsiu: prozininko debiutas su apsakymų rinkiniu „Volungė“ įvyko 2007-aisiais), per pastaruosius septynetą aštuonetą metų Vladas Kalvaitis tapo vienu įdomiausių ir autentiškiausių prozininkų. Tačiau jis neparašė jokio vertėjus traukiančio euroromano, nesukėlė savireklamos škvalo, tenkinosi kukliu apsakymo ar novelės žanru, vienintelę savo knygą – „Sustiprinto režimo baraką“ – pavadindamas novelių romanu. Gera knyga, sulaukusi palankaus ir skaitytojų, ir kritikos vertinimo, net dviejų solidžių (Žemaitės ir L. Dovydėno) premijų, bet panašaus dėmesio ji galėjo tikėtis ir be tokio žanrinio apibūdinimo. V. Kalvaitis – trumpojo žanro, nesvarbu, apsakymu ar novele jį vadinsim, meistras, amato mokęsis iš lietuvių literatūros klasikos bei pasaulinės literatūros, bet pirmiausia sugebėjęs stebėtinai jautriai įsiklausyti į savo talento prigimtį ir ne pagal literatūrines madas, o pagal ją meniškai įprasminti savo ilgo ir turiningo gyvenimo patirtį.

Recenzijai neįprastą rašinio pradžią lėmė naujausios V. Kalvaičio knygos – septynių novelių / apsakymų (taip ant viršelio nurodyta) rinkinio sukelti įspūdžiai, kuriuos, pasirodė, nelengva suverti ant vienos ar vienijančios idėjos ašies. Skaitant „Stiklinę aguonų“* klausimų kyla daugiau negu atsakymų, o pastaruosius formuluoja greičiau spėjimai, prielaidos, o ne tvirti įsitikinimai. Kodėl, pavyzdžiui, tik prieš porą metų išleidęs beveik puspenkto šimto puslapių novelių romaną (novelių, bet vis dėlto romaną), autorius „skuba“ su vos šimtą puslapių tesiekiančiu septynių novelių rinkiniu? Ir dar tokiais laikais, kai rėmėjai nelaukia ant kiekvieno kampo, kad tik paprašytum jų paramos. Kodėl po vientisos tematikos, problematikos ir stilistikos knygos autorius tenkinasi žanro ir stiliaus atžvilgiu labai marga pasakojimų sumestine, keliančia daugiau asociacijų su intensyviais jauno prozininko ieškojimais, o ne su brandaus, teisėtų ambicijų turinčio autoriaus kelerių metų darbo ataskaita? Ir kodėl rinkiniui duotas toks pavadinimas, greičiau gundantis aliuzija į jaunimo paklydimus, negu apibendrinantis dažniausius rinkinio motyvus, kam galėjo tikti ir pirmojo („Vėlinės“), ir paskutiniojo („...pasigailėk mūsų“) apsakymo / novelės pavadinimai. Pagaliau kas čia per žanrinis hibridas ta novelė / apsakymas? Literatūros teoretikai, gilinęsi į žanrinius trumposios prozos bruožus, yra nubrėžę apytikres ribas tarp XIX a. apsakymo ir XX a. novelės (kalbėdamas ar rašydamas apie trumpąją prozą, aš visada prisimenu teorinį A. Zalatoriaus palikimą), bet nei griežtos ribos nėra nustatę, nei atskiro vardo hibridiškiems kūriniams davę. O intensyvios žanrų sintezės laikais jų grynųjų pavidalų išryškinimas apskritai baigia išeiti iš mados.

Skaitytojui ar kritikui kilusių klausimų pagarsinimas anaiptol nereiškia ne tik to, kad jis jau turi paruošęs vieną kitą atsakymą, bet net to, kad jis nusiteikęs žūtbūt tokių atsakymų ieškoti. Pasitenkinsiu hipotetine prielaida ar įsivaizdavimu: perskaito rašytojas retorinius kritiko klausimus ir, atlaidžiai nusišypsojęs, pataria: nevarkit su jais, nekurkit abejotinų teorinių prielaidų, nereikalaukit kaip nors racionaliai pagrįstos, vienalytės knygos struktūros ar solidesnės jos apimties. Geriau pagalvokit apie kitką. Mano kartos bendraamžių, net lengvesnį gyvenimą nugyvenusių, arba iš viso jau nėra, arba nėra aktyviau rašančių. Per ilgus kūrybinio darbo dešimtmečius jie gal ir spėjo parašyti tai, ką norėjo. O aš kada pradėjau? Ir kada galėjau atviriau papasakoti, ką teko išgyventi? O kada galėjau duoti valią fantazijai? Pasakojimo formų galimybes, savo žodžio jėgą išbandyti?

Septynios novelės / apsakymai – kaip septynios muzikinio instrumento stygos, specialiai nederintos vientisam kūriniui atlikti, kiekviena atskirai daugeliu atžvilgių suskamba stipriai, naujai, nelauktai. Rinkinį pradedančios „Vėlinės“ iš pradžių nieko netikėto nežada – greičiau rutinišką kasmetinį dviejų senų našlių susitikimą prie „arkinių raudonplyčių vartų“. Jiems nereikia net susiskambinti, nors per metus gal nė karto nesikalbėjo („ir per metus kalbų priaugo kupetos“), jie vieno žingsnio tikslumu per daugelį metų išmatavę atstumą nuo namų iki kapinių vartų, jie, rodos, užmerktomis akimis nueitų savo kiekvienų metų maršrutą nuo pasakotojo draugo Felikso žmonos Julijos kapo iki „manosios kapelio“, derindami maldą, tylą, atokvėpio minutes, papolitikavimą, pasidalijimą ne kartą girdėtomis naujienomis apie pasaulyje išsiblaškiusių vaikų gyvenimą („Pastovim. Pasimeldžiam.“ (...) „Pasimeldžiam, pasėdim“ (...) „Pavaikštinėjam. Pasišnekam“). Sakytum, viskas pažįstama, ne kartą girdėta, jeigu jau pirmame puslapyje neužkliūtum už kelių dėmesį patraukiančių dalykų: stebėtino detalės tikslumo (jau minėto susitikimo laiko ir tikslaus nukeliautų žingsnių skaičiaus), savotiškos senų žmonių kalbėsenos ir žingsniavimo imitacijos, perteiktos tik ką cituotais šešiais žodžiais, ir specialiai parinktų, o gal ir iš tarmės užsilikusių vaizdingų leksikos, frazeologijos, smulkiosios tautosakos pavyzdžių, kurie neįkyriai ir meniškai prasmingai bus pabirę per visą kūrinį (sausgėlos, siūriname, retmes, umarų, blendžiasi, dantis dėsim ant grindų). Jau, rodos, tuo ir pasitenkintum – tuo gyvu, lakonišku kasdieniškiausios kasdienybės perteikimu, kai staiga tave užgriūva šiurpūs įvykiai, kokių net „Sustiprinto režimo barake“ nebuvo, kokių iki šiol gal dar nėra įrašyta į įsivaizduojamą lagerių ir tremties kančių enciklopediją. Pagrindžiant teiginį, čia reikėtų pacituoti bent dvi, o dar geriau tris apsakymo pastraipas: apie palėpėje kadaise aptiktus ir lig šiol ten tebesančius Sibire pieštus Julijos paveikslus; epizodą, kai šešiolikmetes kalines prievartauja girti enkavėdistai, ir lakonišką epilogą, kuriame nusakyti (čia netiktų žodis *papasakoti*) tų prievartavimo aukų likimai. Ne, dar viena pastraipa būtina: kaip Julija išsisukinėja nuo vestuvių, kaip ilgai ir po jų dar bijosi savo vyro artumo. Be viso apsakymo konteksto tos pastraipos būtų per žiaurios ir, žinoma, jokiu būdu netelpančios į recenzijos rėmus. Tad kritikui tenka apsiriboti jų nurodymu ir prisipažinimu, kad šią akimirką jis neprisimena palyginti tinkamo kūrinio, kuriame nuo elementaraus, tegu ir spalvingo, nuotaikingo buities piešinio būtų neriama į tragiškiausių išgyvenimų gelmę, kuriame keliomis eilutėmis perteiktas boschiškas XX a. pragaro vaizdas, kuriame prievartos aukų likimai būtų sudėlioti tokiu kontrastų, priešybių principu, kuriame ir po atviriausių pri(si)pažinimų liktų neįmenamos paslapties nuojauta.

Pažįstamoms mūsų novelistikos tradicijoms artimesnis, bet vis dėlto gražiai skaitytoją suvedžiojantis kūrinys – „Pianistas, arba Vakarai, kurių nebuvo...“ Novelės (šiuo atveju tikrai nereikia antrojo žanrinio apibrėžimo sando) siužetą galima nusakyti vienu sakiniu: ligoninėje gulinčiai senutei motinai, ilgus dešimtmečius laukusiai ir tikėjusiai, kad pokario metais dingęs sūnus sugrįš, vienu metu prisisapnuoja lauktasis jo sugrįžimas ir ateina tikra žinia, kad jos sūnus rastas tarp kitų perlaidojimo metu atpažintų partizanų. Panašių istorijų esame girdėję ne vieną, ir novelių apie tai jau parašyta, ir jeigu ne tas skaitytojo suvedžiojimas, ilgėliau prie jos gal nė nesustotume. Bet kaip smagu būti suvedžiotam, nors epitetas *smagu* ir nelabai tinka prie dramatiško siužeto. Meninė novelės jėga slypi jos poetikoje, plastiškame realistiniame pasakojime, kai iki kūrinio epilogo tiki sūnaus sugrįžimu, nekantriai laukdamas, kada jis pasipasakos, kodėl taip ilgai negrįžo. Ir tada – vietoj susapnuoto kvietimo į sūnaus koncertą seselė atplėšia laišką su neatšaukiama žinia. Prieš įvertindamas netikėtą kompozicinį sprendimą vis dėlto pagalvojau, kad jame gali slypėti ir pavojus: būna tokių netikėtų pabaigų, kurios garantuoja vienkartinio perskaitymo efektą. Žinant, kuo viskas baigiasi, toks efektas dažnai lieka nepakartojamas. Kol neskubėdamas dėliojau knygos sukeltus įspūdžius, novelę perskaičiau bene ketvirtą kartą. Laimei, nuogąstavimas nepasitvirtino. Vadinasi, ne siužetas ir kompozicija šį kartą lemia kūrinio įtaigą. O kas tada? Gal prasmingiausia prisiminti liaudies dainą ar baladę, kai žinomas siužetas netrukdo ją kiekvieną kartą išdainuot su tuo pačiu širdies virpesiu? Gal autoriaus ar pasakotojo išgyvenimo tikrumas? Gal talento padiktuota saikinga jausmų raiška? Gal viskas iš karto ir dar kai kas?..

„Stiklinę aguonų“ irgi skaitau ne pirmą kartą. Labai „nekalvaitiškas“ kūrinys, kuriame romantiškai liūdna ar liūdnai romantiška neišsipildžiusios paaugliškos meilės istorija supinta su drąsios fantazijos vaizdiniais. Netikėta asociacija su J. Baltušio „Sakme apie Juzą“. Tik Juza, įskaudintas išduotos meilės, pasitraukia nuo žmonių į labai realistišką Kairabalę ir pradeda ten beveik mitinį savo pasaulio kūrimą, o „Stiklinės aguonų“ pasakotojas ir veikėjas, praradęs viltį sulaukti meilės atsako, atsiduoda laukinės gamtos valiai, dešimtmečius gyvena žvėrelių ir paukščių jam suręstuose namuose, kol galų gale grįžta į visuomenę, kad sužinotų skaudžią žinią, jog nepataisomai pavėluota: mylimoji, dėl kurios jis ir pasirinko savo svajonių bei vizijų pasaulį, – mirusi. Žinia gal ir nebūtų tokia sukrečianti, nes jam ji mirė prieš dešimtmečius, bet skaudžiausia, kai paaiškėja, kad ir jis buvo mylimas ir lauktas, kad ji kadaise atstūmė savo gerbėją ir jo varžovą, kurį jis, drovus ir romantiškas svajoklis, laikė neįveikiamu. Paprastai recenzijose vengiu kad ir glausto siužeto atpasakojimo, bet šiuo atveju V. Kalvaitis priverčia keisti susiformavusius įpročius ar įgūdžius. Ne todėl, kad nepasitikėčiau skaitytojo sugebėjimu savarankiškai iš keliolikos labai margų pastraipų ar epizodų sudėlioti vientisą fabulą, o dėl to, kad net nepradėjus jos dėlioti sunku būtų kalbėti apie meninio eksperimento dvasią ir

prasmę, kuria – neatmetu ir tokios galimybės – kai kas gali suabejoti ar net paneigti. Ne ištikimam rašytojo prozos gerbėjui, o greičiau skeptikui ar net oponentui adresuoju šią recenziją, neneigdamas, kad pirmuoju skaitymu „Stiklinė aguonų“ gali ir nepasiduoti. Tiksliau, „Stiklinei aguonų“ gali ir nepasiduoti: ne iš karto suveikia beveik memuarinio pasakojimo, fantazijos, vizijos, psichologinių atodangų, buitinio dialogo, nelengvai įmenamos ar laisvai interpretuotinos simbolikos mišinys ar derinys. Vartoju abu „recepto“ pavadinimus, nes greičiausiai abiejų ir prireiks, kol nuo mišinio pereisi prie derinio, kuriame ir slypi meninio poveikio paslaptis...

Paslaptis – bene vienintelis motyvas, kuriuo galima susieti bent jau daugumą knygos novelių. Kita vertus, pagalvoji: anokia čia dauguma iš septynių kūrinių. Tuo labiau kad akcentuodamas paslaptį turiu omeny visiškai skirtingus jos pavidalus. „Vėlinių“ veikėjas baigia pasakojimą dviem prisipažinimais: pirmuoju teigia nežinąs, ką veikdavo kadaise išniekintos šešiolikmetės, dabar – gyvenimą baigiančios moterys savo tradicinių susitikimų valandomis („ir aš nežinau“), antruoju – nesiryžtąs atskleisti visą gyvenimą nešiotos paslapties („ką aš žinau“). „Pianiste“ paslaptis yra kompozicinė, siužetinė, eilinį kartą primenanti daugelį žmonių iki gyvenimo pabaigos kankinančią nežinią. „Stiklinės aguonų“ mįslingumas slypi kūrybinio eksperimento rizikoje: tokiame psichologinės realybės ir meninės fantazijos pasaulyje autoriui (ne tik jam – ir skaitytojui) tenka balansuoti ant siauro buomo, nuo kurio nesunku nusprūsti. Pats, kad ir ne iš pirmo karto sėkmingai perėjęs išbandymą, negaliu tvirtinti, kad kai kam iš skaitytojų jį dar teks pakartoti. Vertėtų pakartoti.

Daug paslapčių į tvenkinio gelmę nusineša ir „Autoportreto“ herojus. Ką reiškia jo mirtis? Savižudybę ar nelaimingą atsitikimą, baimę sugrįžti ten, iš kur jis tariasi visiems laikams ištrūkęs, ar drąsą pareikšti, kad į praeitį jis jau niekada negrįš? Kaip turėtume suprasti jo priešmirtinę dovaną kadaise buvusiam klasės auklėtojui? Kaip atsiprašymą už paauglystės išdaigas ar padėką už žmoniškumo pamokas, kantriai rodytą pasitikėjimą? Ką reiškia meniškai neužbaigto peizažo turinys? Naivoką savamokslio dailininko asociaciją ar gilų žmogaus ir gamtos ryšio pajautimą?

Nuo sukrečiamų individualių likimų paskutinėje rinkinio novelėje „... pasigailėk mūsų“ autorius pasisuka prie visuomeninės menininko dramos, prie talentingo dailininko akistatos su kadaise išprievartautu savo kūriniu. Svetimoms rankoms nesunku tokius kūrinius nugriauti, sudaužyti, sudeginti. O autoriui lieka tik viena išeitis: kad ir silpstančiomis jėgomis bandyti įkūnyti tai, apie ką svajota visą totalitarinės sistemos pasiglemžtą gyvenimą. Ir kaip testamentą jaunesnei kūrėjų kartai palikti savo patirtį.

Keturiose iš penkių ilgam į atmintį įstrigusių novelių kartojasi kūrybos, meno, dailės motyvas, konceptualiai įprasminamas kaip egzistencinė žmogaus būties problema. Pirmuoju atveju pieštuko ar teptuko imamasi bandant išsivaduoti iš gyvenime patirto blogio ir bjaurasties, antruoju tarsi užpildoma nyki vienatvės tuštuma, trečiuoju bandoma suvokti sudėtingo charakterio ir likimo skirtų išbandymų prasmę, ketvirtuoju – tai išduoto talento nuodėmės išpirkimas. Nėra meno kaip žaidimo, kaip profesinio (ar amatininkiško) įsipareigojimo, kaip siekiamo pripažinimo ar pasiekto prestižo. Yra menas kaip kančia, kaip dramatiškos ar tragiškos gyvenimo patirties išraiška, išgyvenimo priemonė, kaip negailestinga sąžinės sąskaita, kaip sudaužytų gyvenimų kūrybinė projekcija.

Sulaužyto gyvenimo drama, (visuomenės) atstumtojo likimas įspūdingai perteikiamas „Klyvyje“, jaudinančioje animalistinėje novelėje, drąsiai įrašytinoje į šio žanro istoriją, pradedant ją nuo chrestomatinių J. Biliūno jaunystės novelių ir, tikėkimės, nesibaigiančią gyvo atgarsio sulaukusiais pastarųjų metų R. Granausko kūriniais.

Vienintelė novelė iš septynių, kurią skaitai lyg atsikvėpdamas tarp įtemptos minties ir intensyvaus vaizdo kūrinių, yra „Kandidatas į Ginesą“. Galima ir ją perskaityti kaip dramatišką istoriją apie keistuolį seną mokytoją, sėkmingai besidarbuojantį mokykloje, „gerbiamą visame rajone“, už mokinių pasiekimus „apdovanotą respublikinėmis premijomis“, tačiau apskritai atsiribojusį nuo aplinkinių žmonių ir visuomeninio gyvenimo, pamirštantį ne tik šeimyninius rūpesčius ir žmonos pavedimus („barščiai išburgėdavo iki paskutinio lašo, kugelis sugruzdėdavo, varškėčiai ir abriedukai prisvildavo prie dugno neatplėšiamai“), bet ir politinius, istorinius įvykius (jis nežino, kad „Tarybų Sąjunga nusikapanojo“ jau prieš penkiolika metų), net savo vaikų gyvenimus. Šitokiu kampu žiūrint į Laurutį atrodo, kad jį bus palietusi baisi XXI a. rykštė – Alzheimeris. Bet – ne. Paaiškėja, jog vyriškis turi tokių intelekto ir atminties galių, kad atsimena viską („viską atsimenu“) iš penkiasdešimties perskaitytų enciklopedijos tomų. Vargu ar atsiras skaitytojas, patikėjęs tokiu fenomenu ir ėmęsis vertinti herojų pagal realizmo ir psichologinės prozos kriterijus. Žinoma, toks raktas netiks. Novelė rakintina drąsios autoriaus fantazijos, kūrybinės išdaigos, subtilaus humoro raktu.

Jau rašinio pradžioje bandžiau pasiteisinti, kodėl savo interpretacijos neparemiu citatomis. V. Kalvaitį cituoti sunku, beveik neįmanoma. Ambicingai įsigeidus kiekvieną kritikos teiginį paremti neatremiamu prozininko žodžiu, tektų perrašyti jei ne pusę, tai bent ketvirtadalį, penktadalį knygos. Kas gi kritikui leis tokią prabangą? Todėl ir tenka kliautis pasitikėjimu dėmesingo ir įžvalgaus skaitytojo, kuris neprabėgs teksto paviršiumi, o vis stabtelėdamas įsižiūrės, kokia turtinga kalba pasakojamos „Stiklinės aguonų“ istorijos, kaip meistriškai sujungiamos taiklios ir tikslios buities detalės su nežabotos fantazijos skrydžiu, koks platus estetinis tų septynių novelių diapazonas – nuo juodo tragizmo iki skaidraus humoro gaidų, kaip skirtingai skamba kiekviena šitos septynstygės knygos styga, kiek dar pavydėtinos kūrybinės potencijos turi patriarcho dešimtmetį įpusėjęs prozininkas.

Baigiu rašinį, žvelgdamas pro langą į per kelias dienas sužaliavusį dar nesuniokoto parko plotelį. Vienintelis ąžuolas, demonstratyviai išsisukinėjantis nuo senstelėjusių pušų glamonių, dar stovi palinkęs be lapų. Ąžuolai pavasarį juos išskleidžia vėliau už kitus medžius, bet ir rudenį išsaugo ilgiau. Kartais – iki kito pavasario. Gal ir literatūroje veikia panašus dėsningumas?

* Vladas Kalvaitis, *Stiklinė aguonų*: novelės. – Kaunas: „Kauno laiptai“, 2013.

Regimantas TAMOŠAITIS

Vien tik zuikiai naktyje

Įrašas mano *feisbuke*: „Gertrūda: Bjaurybės zuikiai apgraužė mano taip sunkiai augintus kedrus ir suėdė gražuolę metasekvoją. Taip juos ir įsivaizduoju dabar – kaip šitokį baubą...“ (Gertrūda turi omenyje M. Sowos piešinį).

Atsakymas: „O gal Gertrūdos medžius kiškiams graužti leido Dievas ir Gamta! :) Kodėl tie medžiai turėjo būti tik tavo? :) ...“

Vis galvoju apie tuos nuostabiuosius Gertrūdos medžius ir apie zuikius.

Koks visgi nuostabus ir paslaptingas pasaulio sutvarkymas! Žmogus įsivaizduoja esąs savo veiklos autorius, bet nė nenumano, kad aukštesniajame lygmenyje visi žemiškieji jo veiksmai ir žemiškasis laikas yra jau įvykęs, kad viskas atsitinka taip, kaip ir turi būti.

Antai Gertrūda sodina savo medžius galvodama tik apie save, apie savo naudą, savo estetinius malonumus ir nė nenutuokia, kad ji tik vykdo dieviškąjį planą... Paskatinta neva savo noro sodina medžius tarsi sau, bet iš tikrųjų – zuikiams, kurie, paklusę gamtos liepimui, vieną gražią naktį ateina ir juos nugraužia. Nes tai juk įvyko, ir todėl tai yra tiesa, būtinybė ir dėsnis. Žmogui tai pamoka, kad reikia susitaikyti su pasauliu, o ne keisti jį pagal savo planą. Juk žmogiškaisiais norais bei įnoriais mes tik slepiamės nuo kosminės tvarkos, kurioje jokių mūsų norų nėra...

Įsivaizduokime, štai ta išsipildymo naktis. Nuščiuvę Gertrūdos medžiai, sode nebylūs zuikių šešėliai, jų akyse atsispindi kosminė tamsa ir akla valia gyventi. Jose nėra jokios prasmės, kuri buvo sumanyta Gertrūdos galvoje, tiesiog tuštuma ir begalybė. Zuikiui tas pats, ką graužti – sunkiai augintus kedrus ar gražuolę metasekvoją, jis paklūsta tik Kūrėjo valiai: būtinai graužti viską, kas yra graužiama. Tos raudonos zuikio akys – jos mato vien tai, ką joms liepta matyti, ir mes su savo norais jų tamsioje gelmėje niekaip neatsispindime.

Zuikių likimas išsipildo tuomet, kai juos valgome: zuikiams patinka būti valgomiems be jokios prasmės ir tikslo, o mes kaip tik tą kartais ir darome. Juk zuikių valgymas nėra žmogiškojo gyvenimo prasmė. Bet, jei taip atsitinka, tai tampa tiesa, ir zuikiai su tuo susitaiko.

Zuikiai yra rūstūs ir teisingi, jie girdi Kūrėjo balsą ir vykdo jo planą. Vykdo negalvodami, vykdo nesustodami. Dar ir dauginasi pakeliui. Tai irgi teisinga. Juk Rašte pasakyta: yra laikas, kai tu kažką valgai, yra laikas, kai pats esi suvalgomas.

Gertrūda irgi vykdo Kūrėjo planą, bet savaip, kitaip – galvodama klaidingai, neva ji yra veiksmų sumanytoja ir neva turi prasmingų tikslų. Tai žmogiškojo nuopuolio būsena, žmogaus atsiskyrimas nuo visumos, buvimas tik sau pačiam. Bet dieviškajame plane tai neįmanoma, žmogiškųjų tikslų išsigalvojimas yra ontologinė apgaulė, rodanti puolusio proto ribotumą ir Kūrėjo valios išdavystę. Juk aiškiai pasakyta – tebūnie Tavo, o ne mano valia. Kai žmogus to nesupranta, ateina zuikiai ir viską ištaiso. Bet nuodėmingas ir *pasikėlęs* žmogus vis tiek nieko nenutuokia, jis mano, kad medžiai yra tik jam vienam, kad tai tik jo puikybės dalis...

Ir štai išaušta rytas, Gertrūda keikiasi ir aimanuoja, ji sako: kodėl jie atėjo į mano sodą, o ne pas kaimyno obelis! Naivūs klausimai ir nepagrįsti kaltinimai zuikiams bei priekaištai jų Kūrėjui! Kai reikės, kai išmuš valanda, jie ateis ir pas kaimyno obelis. Bet, jei reikės, Kūrėjas nušvies kaimyno protą, ir jis apsiraišios savo obelis, apsaugos jas nuo zuikių rūstybės ir galvos: koks aš protingas, o antai mano kaimynė su savo sekvojomis – nelabai... Tačiau bet koks žmogaus galvojimas nuo savęs bus apgaulingas, netikras, nes viskas jau sugalvota laiko pradžioje ir viskas laike ne tik vyksta, bet jau ir įvykę. Kūrėjo sąmonėje yra visas laikas, tik mes esame gyvi vien savo dabarties norais. Ir zuikiai su savo antžmogiška sąmone yra likimo išsipildymas, pasaulinio plano dalis...

Taigi Gertrūda aimanuoja, bet nė nenutuokia, kad buvo didingo kosminio įvykio dalyvė ir dieviškojo veiksmo instrumentas. Kaip ir tie medžiai, kaip ir zuikiai – visi jie atsitiko viename įvykyje. Tiesiog tai išsipildė, toks ir yra mūsų kosminis buvimas, mūsų lemtis – nežinoti, nei kam mes esame, nei kam visa tai darome. Vien tik baisūs zuikiai naktyje – štai kas yra tyli ir nesuvokiama būties tiesa!..

Į zuikį reikia pažiūrėti kaip į nematomą dievą, kuris mus stebi iš už anapus kalvos, ir jau ateina, jau ateina pas mus...

Autoriaus montažas

www.nemunas.net ▪ 2014 m. gegužės 22–28 d., Nr. 19 (913)

Artūro VALIONIO iliustracija

Uldis BERZINIS

„Man labai svarbu...“
Vėl šalia Brūveris

Man šiam gyvenime labai svarbu
Gandai – ir metafizika. Penkis man vokiečių
didžiuosius poetus išvardink. Ne.
Ketvirtasis: Miunhauzenas.
Nesimiega, o parduotuvės jau užrakintos.
Nė vienas dar nežino, kad mirsiu šitame
mieste.
Banguoja, jau banguoja metafizika, kurion
man bus jau kitą vasarą įbristi.
Žiūrėk, štai Gandas! Tas Gandas jaunas amžinai
tenai juodam danguj.

2011, Druskininkai

Eduardas AIVARAS

Svečiuose pas pusseserę Latvijoje

Dvi mergytės anksti ryte
Knygą ant verandos slenksčio sėdėdamos skaito
Sienon atsirėmusios
Antklodėn susisupusios
Į plaukus kamanės įsivėlusios
Kad pienes pasiektų ir pro šalį skrendantį katinėlį
tik ranką ištiesti tereikia
Vis labiau šyla, jos tebeskaito
Aušra ir Rasa
Aušra netikėtai knygą užverčia
Peržvelgia tulpių bei narcizų lysves ir taria:
„Rasa, aš žinau, kaip reikia valdyti Latvijos
valstybę!
Tai tau sakau kaip meno gimnastė
Taigi tiesiai į dangų, 180 laipsnių kampu reikia
laikyti ištiestą koją
Ir jokiu būdu negalima, kad kampas būtų mažesnis
Ar koja nors kiek sulenkta
Koją reikia laikyti kaip stygą tiesiai į dangų
Štai kaip reikia valdyti Latvijos valstybę“,
Sako Aušra su ašarom akyse
Rasa irgi pravirksta
O paskui jos skaito toliau

Janis RUOKPELNIS

****

beldžia snaigė kiekviena
kaip durys
pro visą sniegą praeiti turiu
pro snaigių duris visas
pro visas
susimaišė jau skaičius
kaip vasara susimaišė ir kaip ruduo
ir krūmas jazmino apsnigtas rodos
ir metų laikai keturi
o sniegas ir sniegas be galo

Edvinas RAUPAS

Išmelsti

Pyksti – ant ko? Leisk šešėliams nusistovėti, leisk
Pražysti kirvio kotui arba slyvai virš Europos, į ten
Jis jau ateina, tas klasikinis džiaugsmas,
Veršis arba kristus, pasislėpęs barzdoj,
Žaibuodamas be kvapo, be žodžio – kaip Dievas!
Ir tu
Skaičiuok savo dienas ir kiekviena paliudyk
Ateinančią, kad niekas anksčiau nėra taip buvęs
Kaip šis lietus pro Danajos kambario grotas ar
Ištrūkstantis įrodymas to, kas nepranyksta,
Kas lieka širdy, kęsdamas pyktį – ant ko? Suteik
Akimirką. Leisk dangui atsukti
Antrąjį skruostą.

Liana LANGA

****

į namus, kurie kvepia
marinatu ir šalna
ragais auksiniais pasipuošęs įeina briedis

ir skamba roko muzika
jo pautų dūdose

ir sniegas trokšta tirpti
ant lūpų jo garšvuotų
įeiki, nesigėdyk, –
čia visa taip, kaip naktį kad yra

pašoksime, briedeli mano,
pagal nektaro pilną taktą

Amanda AIZPURIETE

****

Yra išjodinėti žirgai ir pavirsta mašinomis.
Yra išvažinėti keliai, pavirsta akligatviais.
Žodis valgo iš rankos ramus
Ir nepavirsta
Daugiau į nieką.
Aš dėl mūsų bijau, o dar daugiau dėl tų,
kurie gyvens mieste be metų laikų kaitos.

Inesė ZANDERĖ

ruduo

tvenkinys lapų pilnas ir dienų
norėčiau būti rusas
pamirštas lentų plyšyje
mažas lašas
kažko nesuvokiamai didelio

bet pavargęs latvis esu
tokia didžiulė dalis
mažo

Knutas SKUJENIEKAS

****

aš atsargiai galvosiu apie tave
aš labai lėtai galvosiu apie tave
apie tave ir nemigoj apie tave miege
aš labai tyliai galvosiu apie tave
aš labai labai galvosiu apie tave
nes vien tik tai man dar priklauso

Vertė Erika DRUNGYTĖ

Mažoji etažerė

Vytautas V. Landsbergis „Dominykas Dvasių Karalystėje“ – Vilnius: „Dominicus Lituanus“, 2014.

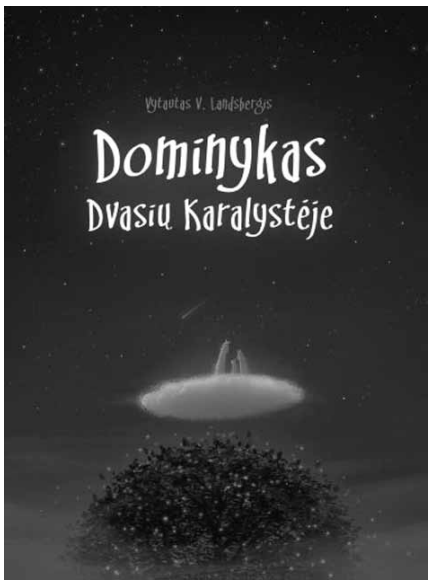

Tai – jau ketvirtoji knyga apie baltąjį arkliuką Dominyką. Rašytojas Vytautas V. Landsbergis ir toliau seka pasaką, nes visiems be galo smalsu, kas Dominykui nutiko vėliau. Pirmoje knygoje arklio mylimoji rugiagėlė rudenį, pajutusi, jog netrukus teks atsisveikint su šiuo pasauliu, paprašo Dominyko, kad ją išrautų ir paslėptų po akmeniu, o pavasarį vėl pasodintų meilės pievoje. Vėlesnėse knygose arklys vis rūpinasi savo mylimąja, keliauja net į kosmosą stebuklingų brangakmenių, kuriuos paskui kažkas pavagia, tada ieškomas vagis, netikėtai atsiranda konkurentas karkvabalis Barabas ir taip toliau...

Pasakojimas lyg ir turėjo pasibaigti po trečiosios knygos, nes Dominykas tiek kartų gelbėjo mylimąją rugiagėlę, kad pasakyti šia tema dar ką nors naujo jau buvo neįmanoma. Ir štai rašytojas leidžia savo meilę įrodyti rugiagėlei, kuri visiškai nejudri, įaugusi į žemę – nuolat laukianti. Pats laikas, nes, prisipažinsiu, pradžioje, kai nusiplūkęs arklys vakare netikėtai nualpo, šventvagiškai pagalvojau, kad dabar sužinosime apie bėdas, kurios užklumpa mylimuosius pasibaigus rožiniam laikotarpiui, kad Dominyko altruizmas nuvedė įsimylėjėlių porą klystkeliais. Tačiau viskas atvirkščiai. V. V. Landsbergis ir toliau į mazgą riša meilę ir mirtį, nes tik viena šalia kitos jos įgyja vertę, nuskaidrėja ir pakyla virš kasdienybės. Banalu? Bet tik ne knygoje. Švari, tikra, anapus erdvės ir laiko nesibaigianti meilė čia atrodo reali ir mums visiems pasiekiama, nes taip nutiko lyg ir paprastiems šios žemės gyventojams, dar daugiau – labai keistai porai, kuri išdrįso įsileisti kilniausius jausmus, tiems, kurie kartais liūdi ir pykstasi, kuriems nesvetima netobulybė. Nes svarbi tik visa tai apgaubianti tvirta nuostata besąlygiškai mylėti. V. V. Landsbergio knyga lyg įvyniota į minkštą vatą, nes gyvenimas meilės pievoje atrodo lengvas ir paprastas. Arkliuko vaikystė darnioje šeimoje – dar gražesnė.

Tačiau ne viskas ir čia šilko švelnumo. Rašytojas meistriškai derina lyriką, sarkazmą, dramą, mitus ir net detektyvo elementus; sudygsniuoja margą teksto skiautinį, kuriame viskas nuostabiai dera. Reikalo nesugadina net kelionė į anapusinį pasaulį (jame Dominykas sutinka seniai regėtus savo artimuosius ir sužino, kaip grįžti į pievą pas liūdinčią mylimąją), tai, kad jo močiutė įgavusi krištolinio... kamuoliuko pavidalą ir kad tekstą vis pertraukia įsiterpusios pasakos. Tokius užmojus ne kiekvienas rašytojas suvaldo.

Apskritai knygos siužetas yra tik reti dygsniai, kuriais rašytojas sukabina jam rūpimas temas, filosofines gyvenimo nuostatas apie meilę, ištikimybę, likimą... Anapilis konstruojamas pagal egiptiečių, tibetiečių, J. Basanavičiaus aprašytus dvasių pasaulius, todėl Dominykui ten patekti ir ištrūkti atgal nėra taip paprasta, nes veikia cikliškumo, laipsniškumo dėsniai. Tačiau svarbiausia mintis aiški – gyvenimas po mirties nesibaigia, vadinasi, viskas turi prasmę. Gal todėl dėsningai istorijos pabaiga laiminga, nes tik tokias rašytojas mėgsta ir supranta. O Dominykas – be galo intensyviai tobulėjanti asmenybė, kuri keičiasi vos ne su kiekvienu puslapiu ir paskui save veda tokius dalykus jau pasiruošusius priimti skaitytojus.

Intertekstų knygoje gausu, nes vis tenka grįžti prie ankstesnių istorijos realijų, citatų ar net stiliaus. Po švelnaus ir romantiško susitikimo su Dominyku pievoje vėliau patenkame į anapusinį pasaulį, kuriame prasiveria pragaro ir dangaus vartai. Čia ir pasigirsta kitų V. V. Landsbergio knygų (pavyzdžiui, „Angelų pasakos“) intonacijos – lengvos didaktikos ir spalvingo humoro mišinys. Pasirodo, rojus nuo pragaro ne taip jau labai skiriasi. Nors tas menkas skirtumas iš tiesų yra milžiniškas, nesinori čia atskleisti viso sumanymo.

Lygiai taip pat įvairuoja ir pasakos veikėjai, nes Dominykas bendrauja su pramuštgalvėmis, bet tikromis jautruolėmis varlėmis, liūdnuoju aštriadančiu Saturno planetos valdovu krokodilu, įžeistuoju kurmiu Andžėjumi Andriuliu ir dosniuoju baronu fon Kombikormu – be galo spalvinga kompanija – kiekvieno jų, net paties mažiausio, portretas labai kruopščiai nutapytas.

Dar viena knygos puošmena – eiliuoti tekstai. Čia beveik visi kalba „ditirambais“. Vieni yra itin emociškai intensyvūs ir trapūs:

Vietoj žodžio pasiilgau –
Jeigu net nesusitikčiau,
Tolimam krašte pasaulio
Glostau mylimojo veidą (p. 81)

O varlės laidotuvėse užtraukė:

Su mirimo diena,
Su mirimo diena,
Su mirimo, išskridimo,
Išjojimo diena... (p. 49)

Jaukios, šiltos knygos iliustracijos, kuriose veriasi platūs toliai, išgalvotos, susapnuotos erdvės, netikėti rakursai, sukurtos dailininko Gedimino Pranckevičiaus.

Ramūnas Kasparavičius, Kęstutis Kasparavičius „Brėmeno miesto muzikantai“ – Vilnius: „Nieko rimto“, 2014.

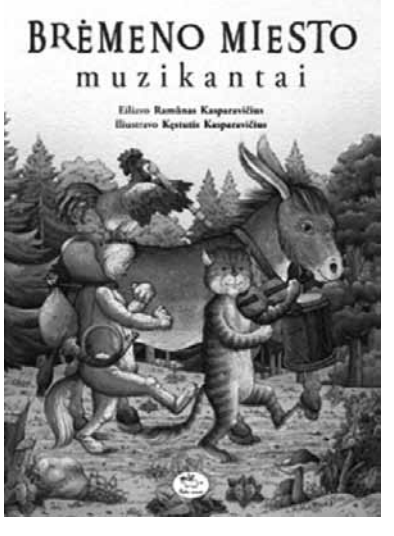

Dainuosim, grosim Miesto Halėj
Ir pagyvensim kaip karaliai.
Gaidys su asilu, dar katinas, šuva:
– Visi į Brėmeną eiva!

Šie nuo šeimininkų pabėgę žvėriukai kalba tarsi Brėmeno miesto – gatvių ir scenų – užkariautojai, nors iš tiesų jo net akyse neregėjo. Pakeliui rado puikią vietelę ir iki tikslo nenukeliavo. Tikriausiai nusprendė, kad gyventi viltimis kur kas geriau, nei matyti jas dūžtančias. Visi laimingi liko gyventi iš plėšikų atimtoje miško trobelėje.

Taip pasakėlėje pajuokavo broliai Grimai ir išgarsino miestą kaip beveik utopinę vietą, kurioje XIX a. buvo galima rasti sotesnį, laimingesnį gyvenimą. Nuo tol Brėmeno muzikantai tapo miesto simboliu. Centre stovinti jų skulptūra yra labiausiai turistų mieste čiupinėjamas daiktas, nes, kaip nesunku suprasti, pirštais patrintos asilo kanopos iš karto pildo visus norus. Tai ne vienintelis, tačiau svarbus ženklas, kaip pasaka gali aktyviai įsigyventi kasdienybėje.

Dabar ši klasikų klasika Lietuvos skaitytojams pateikta be galo puošniu pavidalu. Dailininko Kęstučio Kasparavičiaus iliustracijos ir jo brolio Ramūno Kasparavičiaus eilės prisistato darniu šeimyniniu duetu. Nors kartais gal vis dėlto pajuntame dailės lyderystę. Iliustracijų profesionalumas, gausa ir viliojančios spalvos užgožia nors ir labai smagiai bei sklandžiai surimuotus, kupinus ir žaismės, ir jautrumo posmus. Greitai perskaitai gabaliuką istorijos ir daug ilgiau užtrunki mėgaudamasis piešinių detalėmis, nes K. Kasparavičius yra iš tų, kuris iškrapštinėja kiekvieną kampelį. Tiesa, vos pavarčius knygą nustebino *firminiais* dailininko grafiniais brūkšniukais, kurie buvo būdingi ankstyvajam kūrybiniam laikotarpiui, išmarginti personažai. Tačiau detektyvas nesudėtingas – 1994 m. Vokietijos vaikai jau skaitė mūsiškio dailininko išpuoštą ir rašytojo Džeimso Kriuso sueiliuotą pasaką. Dabar atėjo laikas ir mums.

Audronė MEŠKAUSKAITĖ

www.nemunas.net ▪ 2014 m. gegužės 22–28 d., Nr. 19 (913)

Artūro VALIONIO iliustracija

Andrius JAKUČIŪNAS

Poezijos pavasaris. Bokštas

Kad ir ką šiandieną rašyčiau, tai neatrodytų įtikinama (ir tam tikra prasme netgi nebūtų teisinga), jei nepaminėčiau vakar prasidėjus tarptautinį – beje, jubiliejinį, penkiasdešimtąjį, – poezijos festivalį *Poezijos Pavasaris*.

Tamtyč į Nacionalinę dailės galeriją gausiai susirinkusiems klausytojams buvo pateiktas sprogstamasis poezijos *mix'as* – rimti ir dvasingi R. Stankevičiaus, M. Nastaravičiaus, R. Skučaitės eilėraščiai, kurių nemažai skirta literatūros klasikams, ir... Juozas Erlickas. Pasirodžius pastarajam, visas tikras ir fasadinis dvasingumas iš karto „virto pelenais", salė krizeno. O kažkokia užsienietė, su nuostaba ir lengvu siaubu padėbsojusi į klasiko veidą, atkišo man lapelį su klausimu: „What is his name?"

Kitas linksmas (nors, geriau pagalvojus, gal ir nelabai) patyrimas poezijos mylėtojų laukė pirmadienį – 19 val. sugužėję į Lietuvos rašytojų sąjungą jie sužinojo, kad tradicinis Poezijos pavasario almanachas, pastaruoju metu sudaromas iš geriausių, ekspertų komisijos nuomone, kultūrinėje spaudoje per metus publikuotų eilėraščių, šiemet gerokai vėluos – matyt, ne mažiau nei savaitę. Štai kodėl skaitytojams poetinį smalsumą derėtų išsaugoti iki pat festivalio pabaigos. Nes antraip kas jį, ir vėl papuoštą tradiciniu (S. Krasausko) paukštuku (aukštyn kojom kybančios varnos, almanacho viršelį puošusios pernai, entuziastų pasirodė per maža), pirks? Kad tik nereikėtų jam, pavėlavėliui, atgulti į „tradicines" rietuves LRS rūsyje, kur, sako, – čia toks vietinis folkloras, jei ką, – dūla neišpirkti ir neišplatinti lietuvių poezijos tomai!..

Šiaip ar taip, jo, kai tik pasirodys, ieškoti bus verta, nes kas gi daugiau, jei ne almanachas, įrodys, jog praėję 2013-ieji nebuvo tragiški metai poezijai ir kad jubiliejinio festivalio metais kūrybinis procesas juda bent jau taip pat veržliai ir originaliai kaip sąstingio laiku. Gaila, nebus nuotraukų, kuriose vaizduojami stiklus keliantys arba vaišių aplinkoje, ties baltos mišrainės rietuvėmis, šalia degtinės butelių makabriškai sustingę klasikai – supratimas apie kūrybos ypatumus sovietmečiu būtų buvęs aiškesnis. Užtat bus (viršelyje) daug *rūžavos* ir kažkokių fikusų lapų, – almanacho dizainerio Tomo Mrazausko žvilgsnį į Poezijos pavasarį ir poeziją apskritai turėsime teisę pavadinti „šmaikščiu".

Daugiau apie Poezijos pavasarį nerašysiu – po atidarymo jis paliks sostinę ir toliau, madingai kalbant, „šurmuliuos" jau kituose Lietuvos miestuose ir miesteliuose, taip pat džiugins emigrantų bendruomenes Airijoje, Šveicarijoje, keliaus į Baltarusiją, Kaliningradą, o iš Gruzijos, kur PP buvo švenčiamas pirmąsyk, jau spėta ir sugrįžti. Tačiau jeigu šiandien, t. y. ketvirtadienį, esate sostinėje ir jau artinasi 17 val., patarčiau skubėti į VU Sarbievijaus kiemą, kur vyks tradiciniais tampantys buvusių ir esamų VU filologijos fakulteto absolventų skaitymai, šiemet skirti penkiasdešimtosioms Algimanto Mackaus metinėms. Na, o jei gegužės 26-ąją pasitaikys būti kur nors netoli Unitų bažnyčios Aušros vartų gatvės kieme, kyštelėkite nosį vidun – ten rengiamas Ukrainos laisvės siekiams palaikyti skirtas ukrainiečių poezijos vakaras.

Ties tuo šneka apie poeziją turėtų ir baigtis, pakaks.

Ne mažiau svarbus, o nemažai daliai žmonių net svarbesnis nei Poezijos pavasaris įvykis sostinėje nutiko praeitą ketvirtadienį – duris atvėrė rekonstruota ir pertvarkyta katedros varpinė. Tarsi būtų nieko ypatingo – dar vienas kampelis pritaikytas edukacijai bei turizmui, eilinė muziejinių dulkių ir trūnėsių saugykla, tačiau man, kitados dienas leisdavusiam bokšto papėdėje, savo simboline, sentimentaliąja verte tai didžiulis įvykis, tam tikra prasme liudijantis „epochinius pokyčius" – nauja bokšto kaip apžvalgos aikštelės tapatybė gal neatkurs to sentimentalaus dvasingumo šydo, kuriuo apsigaubęs jis, niūrus ir neprieinamas kaip vaiduoklis, prastovėjo, regis, visą amžinybę (per ją, susitikinėdama „prie Bokšto" užaugo ne viena jaunimo karta), bet gal bent sugrąžins į jo prieigas linksmą šurmulį, kurio čia neliko, kai, įsitvirtinant SMS ir išmaniųjų telefonų kultūrai, bokšto kaip susitikimo vietos reikšmė ėmė mažėti.

Tiesa, šurmuliuos čia ne neformalų porelės, kaip anksčiau, o turistai, bet ir tiems, kurie dar, rodos, visai neseniai bokšto papėdėje lūkuriavo savo būsimos antrosios pusės ar demonstravo praeiviams savo skiauteres, bus įdomu pamatyti jaunystės vietas iš ten, kur visuomet buvo galima patekti tik atsitiktinai, palankiai susiklosčius aplinkybėms.

(Štai kodėl nesuprantu, iš kur trauktas faktas, kad bokštas buvo uždarytas „dešimtmetį", – kiek siekia mano atmintis, t. y. maždaug trisdešimt penkerius metus, pavieniams asmenims varpinės durys visuomet buvo uždaros, pabūti bokšte man apskritai pavyko tik per kažkokio katalikiško būrelio, kuris rinkdavosi antrame bokšto aukšte, vadovų malonę – pirmą kartą bene 1994-aisiais, antrąkart – apie 1996-uosius, ir galiausiai jau bene dutūkstantųjų išvakarėse. Beje, iki šiol žaviuosi tais žmonėmis. Gerai pagalvojus, kokio tvirto jiems reikėjo tikėjimo Apvaizda, maloningai leidžiant girtiems jaunuoliams ropštis sutrūnijusiais laiptais į keliasdešimties metrų aukštį!)

Net nemėginu slėpti, kad bokšto sentimentalioji – susitikimų vietos – paskirtis man (kaip, beje, turbūt dažnam vilniečiui) yra svarbesnė, labiau jaudinanti už istorinę gynybinio bokšto ar varpinės misiją. Vis dėlto kuriant ekspoziciją dėmesys, atrodo, kreiptas būtent į istorinę perspektyvą, – vilniečiai ir miesto svečiai galės apžiūrėti varpų ekspoziciją, senąjį Vilniaus laikrodį, patyrinėti istorines varpinės ir katedros vaizdų rekonstrukcijas. Neužmiršta ir mitologija: kaip teigiama, komiksų mėgėjai galės susipažinti su Vilniaus įkūrimo legenda žaisdami edukacinį kompiuterinį žaidimą „Gedimino sapnas". Virtuali kelionė „Vilniaus panorama: pamatyk, priartink, įsiamžink!" pro viršutiniame varpinės aukšte įmontuotas vaizdo stebėjimo kameras padės lankytojams susipažinti su miesto panorama ir žymiais architektūros paminklais. Bažnytinio paveldo muziejus varpinėje organizuos ekskursijas, edukacines programas, šviečiamojo pobūdžio renginius. Čia dirbs Vilniaus katedros požemių administracija.

Katedros varpinės rekonstrukcijos ir tvarkymo darbus iš dalies finansavo Europos regioninės plėtros fondas. Atkuriant šį paveldo objektą, įgyvendintas projektas „Katedros varpinės tvarkybos darbai – remontas ir pritaikymas šiuolaikiniams kultūrinio turizmo poreikiams". Ekspozicijos įrengimą rėmė Vilniaus arkivyskupija, Vokietijos Kelno arkivyskupija, Kultūros ministerija, bendrovė „Baltisches Haus".

SPAUDOS, RADIJO IR TELEVIZIJOS RĖMIMO FONDAS

Romualdas RAKAUSKAS

Iš spaudai rengiamo albumo

Triveidė knyga

Rašytoja Renata Šerelytė

Esu sovietmečio kultūrinių pievų vaikas – tokia erdvi rašytojos ištartis leidžia ir man save pamatyti tose pačiose pievose *su plieno dalgiu ant peties*. Aišku, vietoje Pauliaus Širvio *dalgio* turėtų būti fotoaparatas, bet tam, gyvenimą šienaujančiam kombainui, poetinį švarkelį sunku primatuoti...

Kažin kokius vaikus užaugins šiandieninio kapitalizmo pievos?

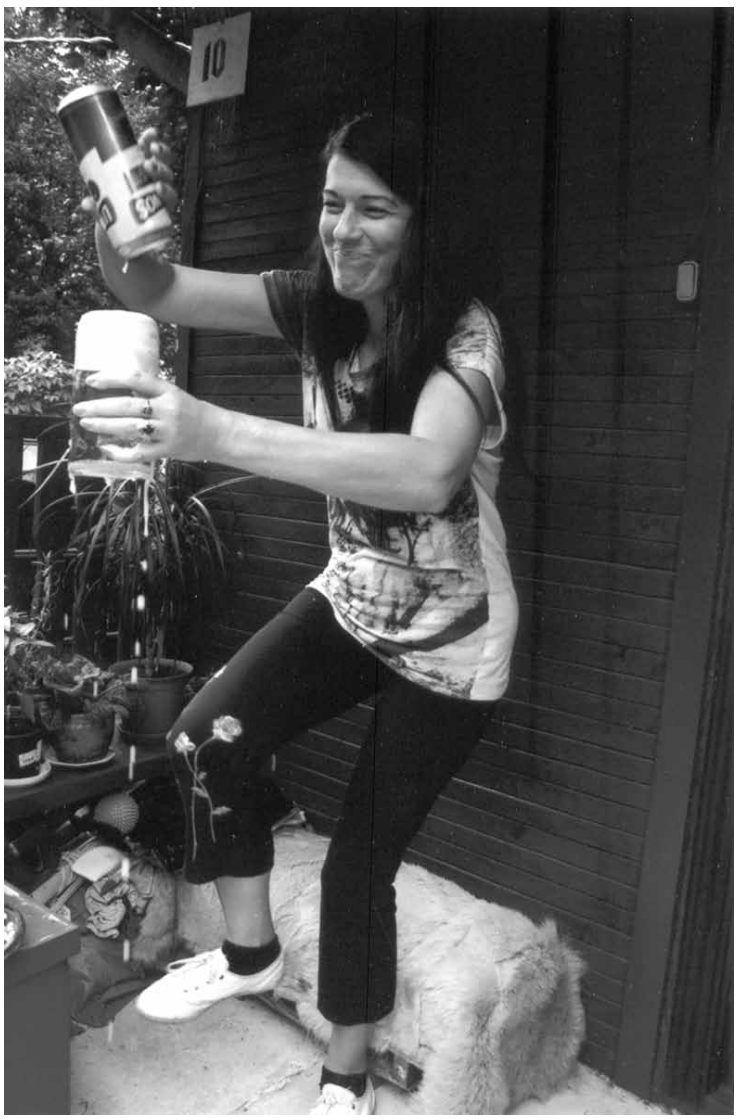

Alfas PAKĖNAS

Deltuvos krašto metraštis

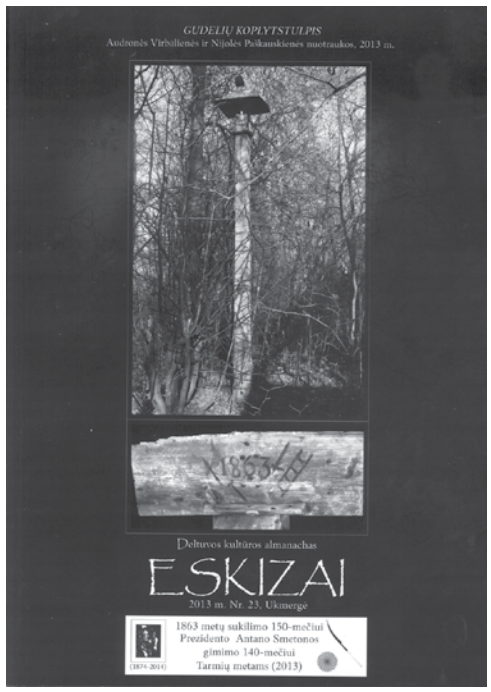

Mano rankose – jau dvidešimt trečiasis Deltuvos krašto kultūros almanachas „Eskizai“. Vadinasi, leidiniui 23 metai, nes kasmet pasirodo naujas numeris apie to krašto istoriją ir savastį. O viskas prasidėjo Ukmergėje, senos Gedimino gatvės kiemelyje, kur tuo metu gyveno jaunas, perspektyvus prozininkas Paulius Skuodis, rašęs trumpas noveles ir miniatiūras. Kažkada laikęs balandžius – vartiklius, tikras romantikas. Pirmasis *Sajūdžio Ukmergės* rajono tarybos laikraščio „Aistuva“ redaktorius. Čia, miesto kiemelyje stovėjusioje „balandinėje“, talpinusioje vos kelis jaunus žmones, gimė svajonė leisti „Eskizus“. Iškilo literatūrinio almanacho vizija. Pirmiausia – prozininko ir režisieriaus Kęstučio Česnaičio dėka.

Dabar nebėra tos „balandinės“, savotiško menininkų klubo. Išsibarstė draugai, kūrybos bičiuliai. Daugelį jų sumalė gyvenimo girnos. Vieni nusižudė, kiti prasigėrė, užmiršo žodžio spalvas, užkasė talentą, treti, kaip ir daugybė jaunuolių, išsibarstė po užsienius. Norėdamas užsidirbti, bet pirmiausia patenkinti „pasaulio ilgesį“, Ispanijon išvažiavo talentingas, intelektualus, kadaise maža Ukmergės „legenda“ tapęs Jonas Kevelkšta. Kiti vėl kažkur dingo – tarsi nusivylę savo darbais ir svajonėmis. Todėl tokie pilki ir liūdni senamiesčio mūrinukai, tas kaimiškas Gedimino gatvės atšlaimas, kur gyveno Paulius su mama, kur susibūrę gerdavome vyną ir skaitydavome Paulių Širvį, Mačernį, Jeseniną. Tai buvo šiltasrovė erdvė – joje vyko jaunų romantiškų sielų gyvenimas. Mes visi atėję iš ten, tikėję meile ir laime, kartais bėgę nuo slegiančios aplinkos ir melo, nuo nereikalingumo jausmo, nuo nepasitikėjimo savimi. Daug praradę, bet kai ką atradę. Nėra tobulo kūrinio. R. M. Rilke yra pasakęs, kad per visą gyvenimą gali sukurti tik kelias tikras eilėraščio eilutes. Ir to bus gana, tačiau, kad jas parašytum, turi nuolatos budėti, kaip mažas vaikas eiti švieson ir stebėtis pasauliu. Palikti savo sielos eskizus.

Iš menko, plonyčio Ukmergės kultūros metraščio išaugo gražūs, aukšto literatūrinio lygio „Eskizai“, pavadinti Deltuvos kultūros almanachu. Mat prieš 795 m. pirmąkart paminėta Dėviltavos (Deltuvos) žemė buvo apėmusi plačias šiandienių Ukmergės, Molėtų, Anykščių, Utenos ir Širvintų rajonų teritorijas. Dabar „Eskizai“ jau daug metų leidžiami pagal žinomo Ukmergės kultūrininko Vytauto Česnaičio koncepciją. Redkolegijoje dalyvauja Ukmergės krašto menininkai ir šiaip neabejingi kultūrai žmonės – nuo poeto Romo Railos iki muziejininko Raimondo Ramanausko.

Naujajame „Eskizų“ numeryje gausu istorinių publikacijų bei literatūrinės kūrybos. Pirmi puslapiai skirti 1863 m. sukilimui. Istorikas R. Ramanauskas, pasitelkęs archyvus, pasakoja apie sukilimą, tapusį naujųjų laikų Lietuvos istorijos lūžio tašku. Jame dalyvavo keletas ukmergiškių, o Vilkmergės apskrities sukilėliams vadovauti buvo paskirtas karo inžinierius Kasperas Maleckis iš Utenos krašto. Žurnalo redaktorius V. Česnaitis ilgai ieškojęs atrado tikrų archyvinių deimančiukų – žurnalo puslapiuose pateikia mažai kam žinomą archyvuose glūdėjusią sukilimo kroniką, aprašytas sunkias kovas, sušaudytų ir pakartų sukilėlių pavardes, pačių kovotojų pakartų ir sušaudytų gyventojų, taip pat ir už sukilimo numalšinimą medaliais apdovanotų pareigūnų ir įvairių tarnautojų pavardes. Prisimenami net budeliai – niekas neužmiršta. O žurnalo viršelyje – Audronės Virbalienės nuotrauka, kurioje parimęs sukilimui skirtas koplytstulpis. Nuo laiko jau sueižėjęs, pasikreipęs ir patrūnijęs. Jį prižiūri Gudelių kaimo senoliai Antanas ir Stanislava Sadzevičiai. Saugo kaip svarbų prieš pusantro šimto metų vykusio lietuvių trokštos laisvės proveržio atminimo ženklą, prieš tiek metų sukurtą ir pastatytą nežinomo to krašto meistro. Šalia spausdinami autentiški sukilimo dalyvių atsiminimai iš Karo muziejaus archyvo, juos 1935 m. užrašė majoras Antanas Urbelis.

Plačiai minimas Ukmergės krašte gimusio ir augusio Lietuvos Respublikos prezidento Antano Smetonos 140-metis: skaitytojui pateikiamas mažai žinomas Juozo Tumo-Vaižganto rašinys „Jaunosios Antano Smetonos dienos“, prieškario laikų žurnalisto Jono Karoso aprašyta A. Smetonos kaip Prezidento kelionė po Aukštaitiją 1927 m., Stanislovo Abromavičiaus rašinys apie A. Smetonos giminės istoriją, prisimenama prezidento tėviškė Užugiris.

Daugelį skaitytojų sudomins ir kitos almanacho publikacijos, parengtos kruopščiai ir su meile: Vytauto Pupšio pasakojimas apie Ukmergės mokytojų seminarijos įkūrėją ir vadovą Antaną Vokietaitį, Gintauto Stankaičio surinkti faktai apie Ukmergės krašto „buožinius“ ūkius, spalvingas Amerikos lietuvio Jono Šarkos rašinys „Buvau Romoje ir mačiau Popiežių“, Veprių krašto poeto Vinco Lukšos esė apie buvusį Vatikano vadovą Benediktą XVI bei nuotaikingi kraštotyrininkės Albinos Navickienės aukštaitiški vaizdeliai iš jos visą gyvenimą kauptų etnologijos aruodų. Kaip visada gausu poezijos ir prozos – rasime tarmiškai rašytų Leonoros Jankeliūnienės, Monikos Blauzdienės eilėraščių, Irenos Aršauskienės, buvusio advokato Gintauto Stankaičio, Vinco Lukšos, Rasos Jeskelevičienės, Zitos Bataitienės, Reginos Paulauskaitės, Vainiaus Bako bei Vytauto Jancikevičiaus kūrybos.

Gegužės 22 d., ketvirtadienį, 16 val. Kauno istorinėje prezidentūroje vyks almanacho sutiktuvės. Dalyvaus redaktorius V. Česnaitis, rašytojas Liudas Gustainis, Ukmergės krašto poetai ir kiti kultūros žmonės. Kviečiame pabūti kartu.

Fotografijos iš grynojo šviesos sidabro

Atkelta iš 5 p.

Emocijos: *jų nėra, kaip ir tiesioginio pranešimo. Net jei ir buvo tarpinėje kūrybos būsenoje, darbuose neatsispindi. Atspauduoti ženklai be galo tyliai, ramiai ką nors pasakoja. Taip tyliai, kad lankytojas nebūtinai būtent tai išgirsta. Jis daugiausia klausosi savo patirties. Nuo kito žmogaus jautrumo priklauso, kaip jis perskaitys, koks pranešimas nušvis žodyje ir vaizde. Todėl svarbiausios yra estetinės kategorijos...*

Vienatvė: *ilgesingas vienatviškas buvimas skatina kaupti savyje begalę informacijos. Jos parodoje išsigrynina tik labai nedidelė dalis. Tai iš manęs išeina per raktinius žodžius, tampančius nuorodomis. Čia paaiškėja, kodėl atsirado vienetiniai fotografijų egzemplioriai...*

Kopijos: *dabar yra begalė būdų kopijuoti ir tiražuoti vaizdus, todėl, laikydamasis priešingos pozicijos, kiek galėdamas to vengiu. Atsisakau tiražavimo, nes man pakanka originalo. Autoriniam atspaudui atėjo pats tinkamiausias laikas, nes fotografija nuo vaizdų pertekliaus tapo kokofoniniu triukšmu. Išnyko fotografijos, kaip fenomeno, sąvoka. Kad nešiukšlinčiau erdvės, pasirinkau kurti unikatus. Taip pasitikrinu sukauptas žinias, profesinius įgūdžius ir pereinu į kitą etapą...*

Spalvos paieška – M. K. Čiurlionis: *iki jo mane atvedė vienos muziejininkės atradimas. Ji identifikavo, kokią dieną ir net valandą M. K. Čiurlionis tapė Raigardo slėnį. Tą patį mėnesį, dieną ir valandą po tuo pačiu dangumi ir saule atidengiau sidabro lapelius, kurie atskleidė purpurą ir mėlį... Spalvų paieška tapo ritualiniu veiksmu. Išdegęs sidabras daug kam yra tiesiog sugadintas popierius, o man tai – dvi natūraliai atsiradusios spalvos, kurių jokiu kitu būdu neišgausi. Šis metalinis sidabras yra unikalus. Taip aš išaiškinu vaizdus.*

Labai gaila, kad vėlai sužinojome apie M. K. Čiurlionio fotografijas. Įgijęs drąsos kartais pasvajoju ir apie bendrą mūsų fotografijų parodą...

Pažintis ir pasisveikinimas su M. K. Čiurlioniu vyko per „nedaiktą“ – dangų. Fotografai, testuodami objektyvą, jį dažniausiai nukreipia į dangų... Taip pusantrų metų kritau į jo bedugnę... Taip įpratau pasisveikinti. Vėliau šis pasisveikinimas įgavo skaičių išraišką... Baltas unikalus skaičius ant dangaus spalvos...

Išnykę formatai: *nebenaudojami portretiniai formatai – 6x9, 9x12, 13x18... Čia vėl galima prisiminti Fibonačio skaičius, auksinį pjūvį. Persistūmimai nuo senųjų iki dabartinių formatų...*

Negatyvas: *dar vienas taškas, kuriame išsiskiria vaizdas ir literatūra. Kai kalbame apie negatyvą, jį suvokiame kaip blogybę, o fotografijoje jis yra neišvengiama pozityvo opozicija.*

Parengė Audronė MEŠKAUSKAITĖ

SPAUDOS, RADIJO IR TELEVIZIJOS RĖMIMO FONDAS

Festivalis – lankytina vieta

Gegužės 17 d. Muziejų nakties proga Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus M. Žilinsko dailės galerijoje vyko vienuoliktojo fotomeno festivalio „Kaunas Photo 2014“ įžanginės parodos „Muziejų dienos ir naktys“ atidarymas, kurį akcentavo fotografų darbų projekcijos muziejų tematika, rodomos ant galerijos fasado. Nors festivalis „Kaunas Photo“ savo programą paskelbs tik birželį, jo logotipas jau byloja apie 2014-iesiems pasirinktą devizą: „Festivalis – lankytina vieta.“ Neatsitiktinai įžanginė festivalio paroda šventė Muziejų naktį ir kvietė pažvelgti į meno muziejų per šventes ir kasdienybę.

Nuo neatmenamų laikų meninė kūryba buvo visų kultų, dievybių ir religijų dešinioji ranka. Ilgainiui meno objektai, relikvijos, memorialiniai daiktai, mokslo atradimų prototipai, sendaikčiai, istorinės vertybės pačios užėmė kultų pozicijas. Muziejai, galerijos, festivaliai, mugės tapo tiek nepamatuojamos vertės, tiek beverčių objektų buveinėmis. Meno, istorijos, archeologijos, mokslo, fotografijos, meno muziejus, parodas, muges, festivalius įvairiose pasaulio šalyse kasmet aplanko dešimtys, šimtai tūkstančių, milijonai lankytojų.

XXI a. muziejai – vis dažnesnis siužetas fotografų vaizdo ieškikliuose, o erdvės, kuriose eksponuojamos meninės, istorinės, mokslinės ar kitos svarbos vertybės, – sustojusio laiko panteonai, į kuriuos lyg į oazes plūsta spartaus gyvenimo ritmo nualinti žmonės, tarp jų ir menininkai. Pasak festivalio vadovo ir parodos kuratoriaus Mindaugo Kavaliausko, menininkams muziejų gravitacija dar stipresnė nei „paprastiems mirtingiesiems“, nes kūrėjų siekiamybė – įsiamžinti muziejų ekspozicijose ir kolekcijose.

„Kaunas Photo“ pasaulio fotografus pakvietė siūlyti darbus, instaliacijas, koncepcijas apie muziejus, galerijas, parodas, ekspozicijas. Iš daugiau nei šimto Europos, Azijos, Australijos, Šiaurės ir Pietų Amerikos menininkų pasiūlymų, trylikos kūrėjų atrinkti darbai tyrinėja matomą ir nematomą muziejų kasdienybės dalį: parodų parengiamuosius darbus, eksponatų transportavimą ir rengimą, parodų priežiūrą, žiūrovų antplūdžius, populiariąją muziejų kultūrą, atidarymų vaišes, dienas ir naktis Europos ir JAV muziejuose.

Parodos „Muziejų dienos ir naktys“ lankytojai fotografijose atras Luvro muziejų, Musée d’Orsay, Pompidou šiuolaikinio meno centrą (Paryžius), Nacionalinį Prado muziejų, Tyssen Muziejų (Madridas), Ermitažų (Sankt Peterburgas), MoMa, Whitney, Guggenheim muziejus (Niujorkas), Karališkuosius dailiųjų menų muziejus Antverpene ir Briuselyje, Slovakijos nacionalinę galeriją, Liuksemburgo modernaus meno muziejų, Guggenheim (Bilbao) ir daugelį kitų.

Kol kas neskelbiamoje galerijos vietoje ketinama švęsti ironišką Marcelio Duchamp’o požiūrį į meną muziejuose: A. Obcarsko darbai bus nematomi vyrams, o slovako Pavelo Maria Smejkalo darbai – moterų auditorijai.

Parodos rengėjų grupė: M. Kavaliauskas (kuratorius), Donatas Stankevičius (parodos dailininkas), Gintarė Šimkevičiūtė (koordinatorė), Tomas Balnys (grafika).

Paroda „Muziejų dienos ir naktys“ veiks iki **birželio 29 d.**

Hyun Joo Min.

Ronald Bal. Foto: Monika Sobczak.

05 27–06 01

Antradienis. Gegužės 27 d.
Galerija „Meno parkas“ Rotušės a. 27
18:00 **FESTIVALIO ATIDARYMAS**
PARODA

Ketvirtadienis. Gegužės 29 d.
Galerija „Meno parkas“ Rotušės a. 27
18:00 **ATVIRA DISKUSIJA**
„PERFORMANSAS: Apibrėžimai ir praktika“

Penktadienis. Gegužės 30 d.
Galerija „POST“ Laisvės al. 51A
14:00 **PERFORMANSO KŪRYBINĖS DIRBTUVĖS**
Hyun Joo Min *(registracija būtina)*

Galerija „Meno parkas“ Rotušės a. 27
20:00-21:30 **PERFORMANSAI**
Ronald Bal (NL)
„Barbariškai mėlynos pliūptelėjimai“
Destruction Factory (PL)
„Priekinis stiklas“

Šeštadienis. Gegužės 31 d.
Galerija „Meno parkas“ Rotušės a. 27
13:00 **ATVIRA PASKAITA**
Redas Diržys
„Karnavalinis pasipriešinimas fiktyvių tapatybių ir spektaklio priespaudos amžiuje“

Rotušės aikštė
14:30-20:00 **PERFORMANSAI**
Johannes Deimling (DE/NO)
„Riedantis akmuo nesamanoja“
Redas Diržys (LT) „Šokis gatvėje“
Židrija Janušaitė su Rosanda Sorakaite ir Laurynu Leonaičiu (LT) „Be pavadinimo“
Marcela Antunes (BR/ES)
„Kada patys kuriame savo sparnus“
Inga Galinytė (LT) „Hipnozė“
Zierle&Carter (DE/GB)
„Apanglėjusios teritorijos: kito ieškant“

Baras B.O. Muitinės g. 9
21:00-23:30 **EKSPERIMENTINĖS MUZIKOS KONCERTAS**
Skeldos (LT)
Umpio (FL)
Orchach (LT)

Sekmadienis. Birželio 1 d.
Rotušės aikštė
14:30-20:00 **PERFORMANSAI**
MeKuSa (LT) „Kristijono Donelaičio klausykla“
Willem Wilhelmus (NL/FL) „Be pavadinimo“
Hyun Joo Min (KR/FL)
„Čili pipirų gėlių jungtuvės“

Santaka
PERFORMANSAI
Christina Georgiou (CY)
„Amžinasis sugrįžimas Nr. 7“
Jaras Ramūnas (LT) „Vėliavos“
Tomasz Szrama (PL/FL)
„Žlugti pasmerktas bandymas nusižudyti“

Rotušės aikštė
PERFORMANSAI
Karolina Kubik (PL) & Tanel Rander (EE)
„Kolonijinė žaizda. Kraštovaizdžio elementai, per žmogaus kūno retoriką susiję su stebėjimu ir užkariavimu“

Visi renginiai nemokami creatureliveart.lt

PAS (Performanso meno studijos) studentai bus įtraukti į programą.

www.nemunas.net ▪ 2014 m. gegužės 22–28 d., Nr. 19 (913)

Tadas DAUGIRDAS. „Kiemas su tvartu“.

Regina RAGAUSKAITĖ

Plemberge, ant Dubysos skardžio

Pro vieną langą žiūri berniukas, gal kokių ketverių metukų, pro kitą – mergaitė, panašaus amžiaus. Namas stovi ant stataus Dubysos šlaito, visa nuokalnė – žydintis sodas. Apačioje, vos įžiūrima pro tankius žilvičių krūmus, kur ne kur sublyksi upės juosta. Aname krante skardis nuolaidesnis, ten vinguriuoja žvyrkelis. Mergaitė mato keliu pravažiuojančius sunkvežimius, veikiausiai jie veža žvyrą. Mašinos traukia stebinčiosios žvilgsnį. Išvynioja ir mintį, nelyginant siūlą iš kamuolio: kurgi tas kelias veda?

Berniukas, vardu Tadas, sunkvežimių nemato – jo gyvenamu laiku važiuojama tik arkliais. Jis nėra regėjęs mašinos. Bet yra važiavęs traukiniu. Taduko žvilgsnyje įsispaudžia peizažo ramybė: ryški, sodri žilvičių žaluma, Dubysos mėlyna juosta... Vėliau, kai jau gyvens ir studijuos Vilniuje, Sankt-Peterburge, Miunchene, visa tai perkels į savo paveikslus „Dubysa“ (1885 m.), „Prie Dubysos“, „Prie šventojo šaltinėlio“, „Kiemas su tvartu“. O kol kas Tadas, dvarininko sūnus, ir mergaitė, šio rašinio autorė, žvelgia į tą patį, nesikeičiantį Dubysos skardžio peizažą, nors juos skiria apytikriai 100 metų. Taigi jie buvo susitikę erdvėje, bet prasilenkė laiko juostoje.

Tadas Daugirdas, dailininkas, archeologas, muziejininkas, politikas ir visuomenės veikėjas, gimė 1852 m. vasario 27 d. senos, žinomos dar nuo Vytauto Didžiojo laikų žemaičių giminės šeimoje, dvarininkų Stanislovo Daugirdo ir Marijos Jasinskaitės šeimoje, Naugardo gubernijoje. Tėvas buvo carinės Rusijos transporto inžinierius ir tuo metu dirbo Turbine. Vienuose rašytiniuose šaltiniuose teigiama, kad Taduką į Lietuvą parsivežė dvejų metukų, kituose – kad ketverių. Už nuopelnus tiesiant kelią Raseiniai-Kėdainiai carinės Rusijos valdžia S. Daugirdui padovanojo Plembergo (kitur – Plemborgo) dvarą netoli Ariogalos – nuo miestelio nutolusį apie 4 kilometrus, esantį ant Dubysos skardžio, važiuojant senuoju Žemaičių plentu Raseinių link. Tiesa, anuo metu ir to Žemaičių plento dar nebuvo.

Kas tas Plembergas, sužinoti nepavyko. Pavardė rodo, kad tai turėjęs būti vokiečių kilmės dvarininkas. Tokių dvarų, kurių savininkai buvo vokiečių kilmės, yra ir daugiau, kad ir Liusbergo dvaras Kauno rajone, ant Jiesios skardžio (apie šį žmogų duomenų taip pat nerandama). Dabar Plembergas pavadintas Daugirdų kaimu.

Mūsų šeima tame Plemberge gyveno labai trumpai, gal trejetą metų. Mano tėvai buvo neseniai grįžę iš Rusijos – sovietinio lagerio. Į Plembergą atsikraustėme, kai man ėjo penkti, todėl jį prisimenu epizodiškai: dėlioju vaizdus iš detalių, kurios reikšmingos vaikui. Iš dvaro rūmų bebuvo likę tik pamatai. Bet vis dar stovėjo ūkiniai pastatai, juose laikyti tarybinio ūkio gyvuliai, šienas. Dabar, atidžiai „studijuodama“ T. Daugirdo paveikslą „Kiemas su tvartu“, atrandu atmintyje įstrigusį, tarsi iš miglų išnyrantį pastatą, kurį vėl apgaubia tiršta užmarštis. Šiek tiek ryškiau matau gėlių *klombą* – mano vaikystės laikais (o tai buvo prieš 50 metų) ten dar žydėjo narcizai, oranžinės lelijos, žaliavo dekoratyvinės gyvatvorės. Šitų krūmelių itin daug augo ir už mūsų namelio, pastatyto jau gerokai vėliau. Manau, ten turėjo būti dvaro parkas: tai liudijo senos, šimtametės liepos, kėlusios grėsmę vieną gražią ar nelabai gražią dieną užgriūti ant mūsų namuko,

Tadas Daugirdas.

juolab kad ne kartą į medį buvo trenkęs žaibas, ir nenuostabu – aukščiausia skardžio vieta, aukščiausias medis. Bet liepa, prisiglaudusi prie mūsų žaliai dažyto namelio (arba atvirkščiai – namelis, prigludęs prie liepos!), atlaikė dar ne vieną dešimtmetį – ji tebestovėjo ir prieš penkerius metus, kai, grįždami iš pajūrio Žemaičių plentu, užsukome į Plembergą. Deja, neberadau *klombos*, gyvatvorė ir ta buvo išrauta, o mūsų namelyje gyveno nevalyvi žmonės: vištų nudergtame kieme, ten, kur kadaise žydėjo mamos jurginai, vešėjo piktžolės, tolėliau, daržų vietoje, siūravo neišbrendami dilgėlių atvašynai. Nesiryžau aplankyti savo mėgstamų vietelių atkalnėje – pro šabakštynus nebūčiau išbridusi. Nesmagu grįžti į vaikystę ir rasti išdraskytą jos prisiminimą.

Kaip būtų jautęsis T. Daugirdas, pamatęs, kas liko iš jo išpuoselėtos gyvenvietės? Apie dvaro pastatą radau užrašyta jo anūkės Vandos Daugirdaitės-Borkauskienės (T. Daugirdo sūnaus Adomo dukra; iš viso jis turėjo keturis sūnus, dvarą paliko vyriausiajam Mykolui). Ji vaikystėje dažnai lankydavosi senelių dvare, prisimena svetainę, valgomąjį, *kredensą* – jame stovėjo bufetas, didelis stalas. Užsukę kaimynai būdavo priimami *kredense,* o retesni svečiai – *salone.* Jame kabėjo giminės portretai puošniais rėmais. Sovietmečiu T. Daugirdo sūnaus Mykolo žmona Janina visus portretus išsivežė į Garliavą, kur jie pražuvo. Antrame aukšte buvo įrengti svečių kambariai. Pasisvečiuoti dažnai atvykdavo Antanas Žmuidzinavičius, Juozas Tallat-Kelpša, Kazys Šimonis, grafas Tiškevičius, kalėdodamas, kol kunigavo Betygaloje, atvykdavo ir Maironis. Plembergo dvare buvusi labai didelė biblioteka – apie 200 tūkstančių knygų. Senelis T. Daugirdas čia buvo įsteigęs chorą, kuriame kaimiečiai dainuodavo lietuviškas dainas, įkūręs meniško pynimo dirbtuvėles (Dubysos pakrantėse augino tam tinkamus žilvičius), mokė pinti ne tik visokius niekučius, bet ir baldus, kuriuos mielai pirkdavo aplinkiniai dvarininkai.

Plemberge T. Daugirdas gyveno ilgai. Vaikystėje buvo mokomas namuose. Manoma, kad Daugirdai, kaip ir įprasta to meto dvarininkijoje, kalbėjo lenkiškai. Persilaužimas, suvokimas, kad yra lietuvis ir jokia gėda kalbėti lietuviškai, atėjo gerokai vėliau. Po 1863 m. sukilimo prasidėjus spaudos draudimui buvo išvežtas mokytis į Rygą, paskui – į Vilnių. Tadą traukė dailė. Pasirinko nepraktišką profesiją. Bet dvarininkas šitai galėjo sau leisti. Tėvai neprieštaravo, sūnaus studijas finansavo. T. Daugirdas įstojo į Sankt-Peterburgo akademijos Peizažų skyrių, vėliau – į Miuncheno akademiją. 1877 m. Varšuvoje jis atidarė savo studiją.

Į Plembergą sugrįžo 1891 m., kai tėvas Stanislovas jam perdavė dvarą. T. Daugirdas tuo metu jau buvo vedęs Kazimierą Kaributaitę, jiems buvo gimę du sūnūs. Kiti du gimė Plemberge. Tačiau ūkininkavimu T. Daugirdas nesižavėjo. Aplinkinių dvarininkų buvo vadinamas litvomanu, nes su kaimiečiais bendravo lietuviškai. Be to, jau buvo „užsikrėtęs“ archeologija, nuo 1881-ųjų susidomėjo priešistore, bekasinėdamas sukaupė turtingą archeologijos, etnografijos, istorijos eksponatų kolekciją, organizuodavo parodas. Tokių jo pomėgių aplinkiniai dvarininkai nesuprato, tad toje aplinkoje T. Daugirdas jautėsi vienišas. Sūnui Mykolui perdavė ūkį, o pats su žmona išvyko į Kauną. Ėmėsi kurti istorinį miesto muziejų, kuriame galėjo platesnei visuomenei parodyti savo sukauptus eksponatus. T. Daugirdas buvo ir pirmasis Kauno istorijos muziejaus direktorius. Tuo pat metu jis aktyviai reiškėsi politikoje: 1905 m. išrinktas Vilniaus seimo nariu, 1917 m. drauge su Jonu Basanavičiumi ir A. Žmuidzinavičiumi dalyvavo komisijos, kuri rengė Lietuvos tautinės vėliavos projektą, veikloje. Pats kūrė miestų herbus. Dar buvo ir Lietuvos mokslo draugijos narys. O Pirmojo pasaulinio karo metu rašė kaizerinės okupacijos dienyną. Sunku suvokti, kaip jis viskam rasdavo laiko, koks platus buvo šio žmogaus interesų horizontas.

Ne kartą žvelgiau į Maironio namų didžiosios menės lubas, žavėdamasi kosminiais raštais, tačiau dailininko pavardės nesusiejau su Plembergo kaimeliu, kur vaikystės metais po dvaro *klombas* ir pati bėgiojau. Anuomet buvau per maža, kad pasidomėčiau, kas to dvaro savininkas. Tebegyveno kumečių palikuonys, tebestovėjo jų trobelės. Į vieną tokią moliu aplipdytą eidavome žiūrėti atvežamų filmų – tai buvo lyg ir ūkio raštinė, lyg ir kultūros salė. Daugirdų gyventas laikas tuo metu dar buvo gerokai arčiau. Jį būtų buvę lengviau prisitraukti, nors, kita vertus, sovietmečiu apie dvarus ir dvarininkus, juolab tokius, kurie prisidėjo prie Lietuvos nepriklausomybės kūrimo, kalbėti buvo draudžiama, stengtasi juos ištrinti iš istorijos ir žmonių atminties. Tik dabar, praėjus kone pusei amžiaus, susidomėjau savo vaikystės žemės istorija. Dėlioju prisiminimus, trūkstamų dalių ieškodama kitų liudijimuose. Tie šaltiniai, pasirodo, nepaprastai dosnūs, tereikia prie jų pasilenkti. Laikas lyg armonikėlės dumplės gali nutolti ir vėl susiglausti, susisiekti. Gal apskritai laikas nieko nepamiršta? Žmogus gali užmiršti, o laikas – ne? Kažkokiu būdu jis yra sudaręs tvirtą sąjungą su erdve, kurioje įvykiai, nutoldami atskiro žmogaus sąmonėje, sugrįžta kitiems, ieškantiesiems – dar ryškesni, išgryninti.

SPAUDOS, RADIJO IR TELEVIZIJOS RĖMIMO FONDAS

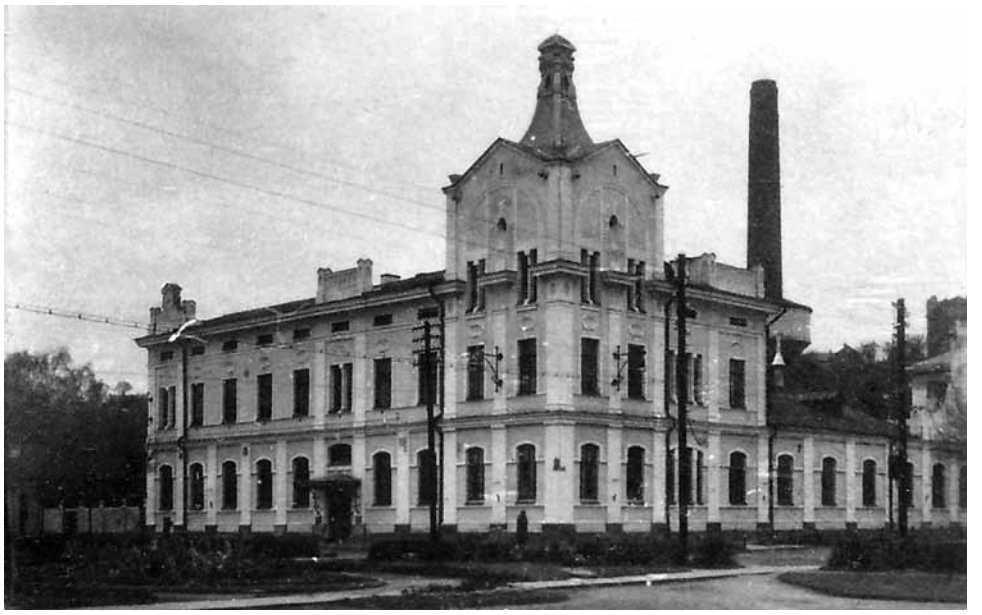

Kauno centrinė elektrinė po 1925 m. rekonstrukcijos. Pastatas paaukštintas, pakeistas bokštelio stogas, nutinkuoti fasadai, XX a. 4 deš. KMM archyvo nuotrauka

Šviesos link

Kauno miesto muziejuje (M. Valančiaus g. 6) gegužės 17 d. atidaryta ilgalaikė paroda „Šviesos link...“, kviečianti keliauti nuo tamsos prie šviesos, nuo šviesos prie spalvos.

Parodos turinys, kurio ašis šviesa, apima tris elementus: degtukus, elektrą, televizorius, ir tris pasakojimus: stambiausio Kauno degtukų fabriko, daugelio žinomo pavadinimu „Liepsna“, istoriją, I Kauno miesto elektrinės, stovėjusios dabartinėje Vienybės aikštėje, ir Kauno radijo gamyklos istorijas.

Lietuvos degtukų akcinės bendrovės (vėlesni pavadinimai „Liepsna“, „Startas“), nuo 1926 m. įsikūrusios Raudondvario plente, istorija ir priešistorė pateikiama remiantis iškalbingomis degtukų dėžučių etiketėmis. Didžioji jų dalis yra iš Kauno miesto muziejaus, A. Urbono fondo bei privačios aistringo filumenisto kauniečio A. Avalasevičiaus kolekcijos. Pastarojo dėka tarp retų, net XX a. pradžią siekiančių etikečių, įprastų tarpukario ir suvenyrinių sovietmečio laikų degtukų dėžučių yra kelios mažo tiražo didelio formato eksportui paruoštų degtukų dėžių etiketės ir originalus dailininko Valerijono Šepkaus piešinys, paruoštas 1979 m. įmonės „Liepsna“ išleistai degtukų etikečių serijai „Lietuvos miestai“. Parodoje lankytojai turės progą susipažinti su degtukų gamyba „Liepsnos“ fabrike XX a. 6 deš. ir pamatyti XX a. 6 deš. kartoninės degtukų dėžutės ruošinį. Tai – vienas pirmųjų bandymų pagaminti nebe medinę, o kartoninę degtukų dėžutę su iš karto atspausta „Liepsnos“ etikete fabrike; šių pastangų rezultatų teko laukti iki 1974 m.

Rūsio galerijoje pasitelkiant fotografijas, archyvinę

Fragmentas iš reklaminio Kauno radijo gamyklos bukleto, atspindintis plačias nešiojamųjų televizorių pritaikymo galimybes, XX a. 8-9 deš. Iš asmeninio A. Kepežinsko archyvo

medžiagą, žinutes iš tarpukario spaudos pasakojama apie kitą šviesos šaltinį – elektrą ir prieš 115 m. (1899 m.) pagal architekto E. Fryko projektą pastatytą pirmąją visuomeninę Kauno miesto elektrinę. Jai pradėjus veikti 1900 m. sausį Kauno miesto sode ir gatvėse įžiebtos pirmosios 75 gatvės lempos, elektra aprūpintas miesto centras ir kai kurie Žaliakalnio objektai. 1924-1925 m. atnaujinus elektrinės įrangą apšviesti Vilijampolė, Aleksotas, Panemunė, Šančiai. Siekiant atspindėti aukštas elektros kainas ir visuomenės pasipiktinimą, 1933 m. išaugusį iki streiko, parodoje pateikta maisto produktų, ūkinių prekių ir elektros kainų lyginamoji lentelė, greta eksponuojami XX a. I p. elektros skaitliukai, lemputės iš AB „Kauno energija“ fondų.

Kelionė „Šviesos link...“ baigiama Kauno radijo gamyklos istorija, jos produkciją ir gamybinius sektorius pristatančioje parodos salėje. Televizoriai „Šilelis“ (iš KMM fondų ir privačių asmenų) – šviesos daugiareikšme prasme skleidėjai – čia tampa pagrindiniu akcentu. Parodoje galima pamatyti ir pirmuosius, 1973 m. pradėtus gaminti „Šilelius“ (401D), ir spalvotą jų modelį (S-401D), 1976 m. pelniusį tarptautinį pripažinimą bei apdovanotą aukso medaliu, atrasti unikalius įmonės fotografo R. Šaknio kadrus, kuriuose įamžintas ne tik darbas, bet ir darbuotojų gamybinė mankšta, aktyvi kultūrinė, sportinė veikla. Parodoje eksponuojami reklaminiai bukletai, kalendoriai ir net vienas iš trijų specialiai televizorių selektorių reklamai skirtas lagaminėlis, išsaugotas ilgamečio kanalų selektoriaus skyriaus vadovo J. Mykolaičio, liudija apie plačias „Šilelių“ pritaikymo galimybes ir jų eksportą net į 22 užsienio šalis.

Šiuolaikinio muziejaus kaip atviros, demokratiškos ir visoms visuomenės grupėms patrauklios institucijos samprata paskatino muziejininkus išsikelti nelengvą uždavinį ir bent minimaliai parodą pritaikyti regėjimo negalią turintiems žmonėms. Neatsitiktinai joje galima rasti keletą taktilinių eksponatų. Tarp jų – įvairiomis faktūromis padengtą tekstilininkės R. Laurinavičiūtės sukurtą paveikslą, atitinkantį 1958 m. degtukų dėžutės etiketę, įspėjančią apie saugų elgesį su ugnimi; liečiamą I Kauno miesto elektrinės maketą (autorius – architektas R. Vitkūnas); išrinktą 1984 m. nešiojamąjį televizorių „Šilelį“ (nuo korpuso, kineskopo, kanalų selektoriaus iki kištuko į elektros lizdą) ir kt. VšĮ „Brailio knyga“ išleido kompaktiškas knygeles neregiams, taip pat – informacines skrajutes su parodos planu, kurios padės nepasiklysti ir atrasti muziejines įdomybes. Atsisakę klasikinio muziejininkų veto *eksponatų rankomis neliesti* rengėjai kviečia lankytoją netradiciškai, gyvai pažinti miesto istoriją ir muziejines vertybes. Parodoje siūloma išbandyti ir 1977 m. magometrą – prietaisą, skirtą izoliacijos varžai matuoti, ir sužinoti, kas yra *trumpasis sujungimas*; patikrinti savo uoslės jautrumą ir gebėjimą kvapų gausoje išskirti žibalo ar sieros kvapą; pasklaidyti spaudos puslapius ir atrasti kitų įdomybių.

Degtukų dėžučių etiketės su Kauno ir Vilniaus simboliais: tauru bei staugiančiu vilku. Lietuvos degtukų akcinė bendrovė Kaune, XX a. 3 deš. Iš asmeninio A. Avalasevičiaus archyvo

KMM Kauno istorijos skyriaus vedėja
Odeta GRIGONIENĖ

SPAUDOS, RADIJO IR TELEVIZIJOS RĖMIMO FONDAS

www.nemunas.net ▪ 2014 m. gegužės 22–28 d., Nr. 19 (913)

Aukštosios Fredos dvaro duris atvėrė Paulius Širvys

Gegužės 16-osios pavakarį į Kauno botanikos sodą užsuko ne tik tie, kuriuos žavi gamta, vargina miesto šurmulys, norisi prisiglaust prie lietuviško beržo ar pasigėrėti tolimųjų kraštų augalais. Kasmet čia vykstančio „Augalų žavadienio“ dalimi tapo M. K. Čiurlionio kultūros ir paveldo fondo programa apie daugelio mūsų atmintyje dar gyvą Paulių Širvį. Aktoriaus Česlovo Stonio kompozicija „Amžinai, amžinai neramus“ – tarsi mažais žingsneliais „prabėgtas“ poeto gyvenimo ir kūrybos kelias, stabtelėjimas ties esminiais jo periodais. VDU Botanikos sodo direktorė Vida Mildažienė pasidžiaugė neįprastu renginiu gamtos apsuptyje ir gausiai susirinkusiais poeto gerbėjais. „P. Širvio poezijos klausėsi išskirtinė auditorija, rinkosi publika, žinanti, ko čia atėjo, – įspūdžiais dalijosi vadovė. – Pasakojimus ir eiles keitė atsiminimai, kritikų ir gerbėjų komentarai, dainos...“

Anuomet šio kūrėjo eiles žinojo ir žavėjosi beveik kiekvienas: nuo literatūros mokytojo iki studento, tačiau šiandieniniam jaunimui P. Širvys yra beveik nepažįstamas. „Niekad mokykloje nesu girdėjęs šių eilėraščių“, – užsiminė dvidešimtmetis Lukas, susižavėjęs poezija ir dainomis virtusiomis eilėmis.

Nuo debesų klavyrų iki esmės

Bendrinėje kalboje sutinkamos dvi žodžio „klavyras“ reikšmės. Tai styginis klavišinis muzikos instrumentas ir muzikinio kūrinio transkripcija fortepijonui arba balsui su fortepijonu. Abi reikšmės nurodo sąsają su muzika ir garsų pasauliu. „Debesų klavyrais“ – tai gegužės 27 d., antradienį, 17 val. Kauno apskrities viešojoje bibliotekoje (Radastų g. 2, IV a. fojė) atidaroma menininko Viktoro Žilinsko pastelių paroda. Eksponuojamuose darbuose susilieja spalvos ir garsai, dailė ir muzika. Anot dailininko, jo darbai kyla iš muzikos. Ji skambės ir renginyje, atliekama J. Pakalnio jaunųjų atlikėjų konkurso laureato Mato Samulionio. Pažinsime ir kitą menininko pusę – V. Žilinskas pristatys savo literatūrinį debiutą – poezijos ir esė rinkinį „Esmė“. Didžioji dalis į knygą sudėtų kūrinių nenutolsta nuo tapybos ar kūrybos temų. Pamąstymuose, prisiminimuose menininkas taip pat kalba apie gimtinę, vaikystę, gamtą, svarsto apie būtį, savastį ir gyvenimo laikinumą.

Paroda veiks iki **birželio 11 d.**

Mėgėjiški teatrai Šaltupyje

Gegužės 17 dieną jau šeštąjį kartą Prienų rajono savivaldybėje Gintarės ir Raimondo Puišių kaimo turizmo sodyboje su gera nuotaika nuaidėjo Mėgėjų teatrų festivalis „Šaltupis 2014“. Šis kasmetinis renginys šįmet pakvietė nuolatinius šio festivalio dalyvius – Prienų rajono Naujosios Ūtos meno mėgėjų teatrą, Aleksandro Stulginskio universiteto studentų teatrą „Jovaras“, du kolektyvus iš Tauragės krašto (Tauragės asociacija „Mažoji scena“ bei Skaudvilės bendruomenės teatrą) ir debiutantus – Kauno Ramovės teatrą ir Garliavos A. Mitkaus mokyklos moksleivių teatrą.

Prieš keletą metų sodybos šeimininkų specialiai šiam renginiui organizuoti pastatytas Klojimo teatras jau turi savo tradicijas, žiūrovus, tik vietos valdžios bent moraliniu dosnumu pasigirti negali... Šiemet renginyje dalyvavę Prienų rajono savivaldybės tarybos narė, festivalio globėja Loreta Jakinevičienė ir LR Seimo narys Vytautas Kamblevičius linkėjo sėkmės ir kūrybiškumo.

Po Klojimo teatro stogu kasmet sutelpa ne tik mėgėjiški teatro kolektyvai, bet ir kiti menai. Šįmet žiūrovai plojimais sveikino Olego Karavajevo dailės studijos tapybos darbų parodos pristatymą, per pertraukas tarp spektaklių žvilgčiojo į Kauno technologijos universiteto studentų Fotostudijos darbus.

Scenoje kolektyvai parodė pastatytus Vytauto V. Landsbergio, Kristijono Donelaičio, Antono Čechovo, Veronikos Ruminavičiūtės bei Keturakio kūrinius. Po renginio tradiciškai laukė dosnių sodybos šeimininkų vaišės, ilgi bičiuliški pokalbiai, atsisveikinimai iki kitų metų panašiu laiku.

Sigito KANCEVYČIAUS nuotrauka

Skaudvilės bendruomenės teatro spektaklio „Sunki našta“.

Namų kino kolekcija

Gediminas JANKAUSKAS

„Gravitacija“

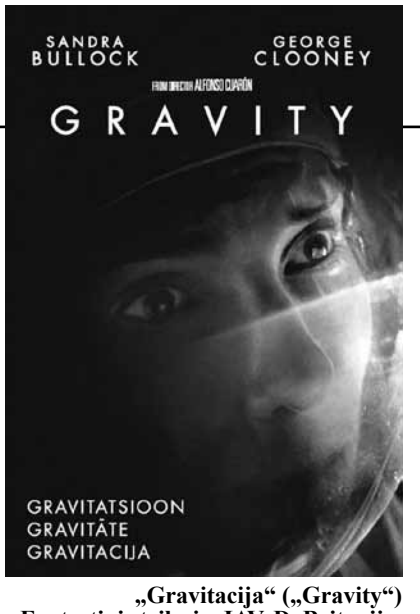

„Gravitacija“ („Gravity“) Fantastinis trileris. JAV, D. Britanija, 2013 m. Rež. Alfonso Cuaronas. Vaidina: George’as Clooney, Sandra Bullock. DVD: „Videoplanet“.

Venecijos kino festivalyje startavusi „Gravitacija“ tuoj po premjeros buvo praminta kinematografine metafora, puikiai perteikiančia erdvėje pasimetusio ir nuo kitų izoliuoto žmogaus savijautą. Paskutiniu skrydžiu karjerą ketinęs baigti astronautas Matas Kovalskis (jį suvaidino George’as Clooney) ir pirmoje kosminėje misijoje dalyvaujanti Rajen Stoun (aktorė Sandra Bullock) dėl erdvėlaivio katastrofos lieka vienui vieni atvirame kosmose. Baigiasi kuras ir deguonies atsargos, o su jais pamažu gęsta viltis gyviems sugrįžti į Žemę.

Aktoriui G. Clooney’iui tai jau antrasis jo karjeroje kosminis projektas. 2002-aisiais jis sutiko suvaidinti astronautą Krisą Kelviną amerikietiškame „Soliaryje“ (jį režisavo Stevenas Soderberghas). Berlyno festivalyje parodytas šis Andrejaus Tarkovskio šedevro perdirbinys nesulaukė aktyvaus pritarimo. Abu „Soliariai“ iš tiesų itin skirtingi. A.Tarkovskiui labiau rūpėjo sukurti filosofinę alegoriją, o Holivudo produkcijos paklausą gerai išmanantys asai stengėsi per daug nenutolti nuo tradicinės meilės istorijos ir balansavo tarp fantastikos bei erotinės dramos.

„Gravitacijoje“ taip pat nesunku pamatyti citatų iš fantastinio kino klasikos – visų pirma iš „2001-ųjų metų kosminės odisėjos“ (1969 m.). Visi mačiusieji šį Stanley’io Kubricko šedevrą patyrė svaigią nesvarumo būseną ir metafizinį bekraščio kosmoso baimės jausmą. Panašias, tik dar stipresnes emocijas žadina ir „Gravitacija“. Ne tiek dėl *3D* technologijų, kiek dėl virtuoziško operatoriaus Emmanuelio Lubetzkio sugebėjimo holivudiniame paviljone neaprėpiamą ir žmogui priešišką kosmoso erdvę nufilmuoti taip, kad šie kadrai tampa panašūs į kraupų košmarą. Tokį pojūtį dar labiau stiprina trys apleisti erdvėlaiviai – amerikiečių, rusų ir kinų – kurie dabar panašūs ne į saugų prieglobstį Žemės pasiuntiniams, o į kosmoso tamsoje skriejančius metalinius karstus.

Panašu, kad „Gravitacija“ fantastiniam kinui atveria visai naują perspektyvą. Anksčiau tokių filmų autoriai svaigo nuo žmogaus intelekto pagimdytų kosminių technologijų, o dabar atėjo šio proceso pasekmių suvokimo metas. Tarpgalaktinių erdvių užkariautojai po savęs paliko tiek orbitomis skraidančių kosminių šiukšlių, kad pats laikas galvoti apie ekspedicijas, kurių svarbiausia užduotis bus iškuopti visatą. Priešingu atveju žmonijos tikrai lauks chaosas ir mirtini pavojai, kur kas baisesni už hipotetines ufonautų invazijas.

Taip įprastai optimistinis fantastinio kino siužetas išsirutulioja į filosofinį pasvarstymą apie tai, kad ilgai pakilti į erdves ir kosminiam protui mesti iššūkį svajojęs žmogus pagaliau suvokia, jog visatos valdovu jam niekada nelemta būti.

Savaitgalis prie televizoriaus

Kartais filmai leidžia pakilti virš kieto grindinio

Dar visai neseniai save gerbiantys Amerikos gangsteriai iš „šeimų“ negailestingai šalindavo tuos kriminalinius „giminaičius“, kurie susigundydavo lengvai platinant narkotikus uždirbamais pinigais. Dabar kino priemonėmis romantizuojami kalėjime iki gyvos galvos sėdintys nusikaltėliai, tokie kaip **„Kokaino“** (ketvirtadienis, 21.30 val., BTV) herojus Džordžas Jungas. Sakoma, kad jis yra pagrindinis amerikietiškos kokaino revoliucijos veikėjas. Ambicingam vyrui, trokštančiam bet kokia kaina praturtėti, narkotikų platinimas atrodo lengviausias kelias į sėkmę. Džordžas, Jungtines Valstijas užtvindęs narkotikais iš Kolumbijos, tampa įtakingu gangsteriu. Tačiau net ir galingą kriminalinę imperiją sukūrę bosai neapdrausti nuo draugų išdavystės.

„Elito kino“ rubrikoje pristatoma biografinė drama **„Renuaras“** (ketvirtadienis, 0.45 val., LRT Kultūra), kurioje pasakojama dailininko impresionisto Pierre’o Auguste’o Renoire’o ir jo sūnaus, kino režisieriaus Jeano istorija. Tėvas gyvenimo saulėlydyje sunkiai valdo kojas ir rankas, bet vis dar produktyviai kuria. Nors ir apsuptas dailiosios lyties atstovių, jis praranda norą tapyti moters kūną – tai, kas anksčiau jam ir žiūrovams keldavo didžiausią pasigėrėjimą. Dailininko sūnus, sužeistas Pirmajame pasauliniame kare, jau nieko gyvenime nebesitiki. Bet kartą į jų namus pasibeldžia mūza, kuri ir tėvą, ir sūnų vėl įkvepia kurti.

Pastaruoju metu garsus kietas riešutėlis Bruce’as Willisas dažnai ir noriai filmuojasi kriminaliniuose trileriuose. Bet kaip tik tai ima kenkti aktoriaus reputacijai, nes jis vis dažniau mirga filmuose, kurie neverti nei jo rango, nei talento. Aktoriaus pergalių sąrašo nepapildys ir komedija **„Statyk už mėgstamiausią“** (penktadienis, 22.15 val., LNK), kurios pagrindą sudaranti reali istorija gali pasirodyti neįtikėtina, todėl autoriai dar pradžioje perspėja: „Tikėsite ar ne, bet ši istorija yra tikra.“ Ją knygoje „Statyk už mėgstamiausią“ aprašė azartiška lošėja Betė Raymer, kuri yra ir pagrindinė filmo herojė (aktorė Rebecca Hall). Ši pašėlusio temperamento mergina jau pačiame pirmame kadre parodoma stovinti ant galvos. Tolesni filmo epizodai tik patvirtina jos „kitoniškumą“. Ji lengvai įsimena didelius skaičius ir bet kokį išgirstą žodį tuoj pat gali išskaidyti į raides ir jas išvardyti alfabeto tvarka. Tiesa, kokia galėtų būti praktinė šių sugebėjimų (ypač antrojo) nauda, mergina kol kas nenutuokia. Viskas pasikeičia, kai ji, pragyvenimui bandžiusi užsidirbti erotiniais šokiais, palieka gimtąją Floridą ir kartu su mylimu šunimi mauna į Las Vegasą, o ten susitinka su kortų sukčiumi ir aistringu lošėju Dinku Heimovicu (jį ir vaidina B. Willisas).

„Klaikus išbandymas“ (penktadienis, 22.55 val., TV1) – tai vienas geriausių ir mįslingiausių režisieriaus Romano Polanskio filmų, kurio originalų pavadinimą „Frantic“ reikėtų versti „Ant beprotybės ribos“. Būtent šiais žodžiais lengviausia paaiškinti padėtį, kurioje atsidūrė amerikietis kardiochirurgas Ričardas Vokeris (aktorius Harrisonas Fordas), atvažiavęs į Prancūzijoje vykstantį medikų kongresą. Šioje įsimylėjėlių sostinėje Vokeris kartu su žmona dar ketina atšvęsti dvidešimtąjį vedybinio gyvenimo jubiliejų. Tačiau jau oro uoste ima dėtis neįprasti dalykai. Iš pradžių herojaus žmonai atitenka svetimas lagaminas, o ji pati jau pirmąjį vakarą paslaptingai dingsta iš viešbučio. Vokerio bandymai kaip nors paaiškinti šį dingimą ilgai neduoda jokių rezultatų. Amerikos ambasados darbuotojams ir prancūzų policijai tai nerūpi. Taip absoliučiai vienas svetimame mieste Vokeris pasijunta lyg Franco Kafkos „Proceso“ herojus. Gal kaip nors išsikapstyti iš šio absurdo padės jauna narkomanė Mišelė (aktorė Emmanuelle Seigner)?

Veiksmo trilerio **„Dežavu“** (šeštadienis, 21.25 val., TV3) pavadinimas reiškia situaciją, kurią jau esi anksčiau matęs (mokslininkai šį prancūzišką terminą dar vadina „apgaulinga atmintimi“). Režisieriaus Tony Scotto dėmesio centre atsiduria žiaurus teroro aktas, nusinešęs kelis šimtus gyvybių. Tirdamas laivo susprogdinimo bylą specialusis policijos agentas Dagas Karlinas susipažįsta su pirmaisiais įkalčiais. Svarbiausias jų – jaunos moters kūnas. Traumos ir nudegimai liudija, kad ji – tikrų tikriausia sprogimo auka. Tik surasta anksčiau, nei laivas buvo susprogdintas.

Toliau – dar gražiau. Tyrimui ketinama pasitelkti moderniausią palydovinio sekimo programą, kurios informacija dėl milžiniško apkrovimo vėluoja keturias paras. Vadinasi, yra teorinė galimybė užbėgti įvykiams už akių...

Muzikinė drama **„Muzika, suradusi mus“** (sekmadienis, 12.45 val., TV3) nuo pirmų kadrų primena filmą „Bilis Eliotas“ (2000 m.), kuriame vienuolikmetis berniukas lanko bokso treniruotes, nors labai trokšta šokti baletą su mažosiomis „gulbėmis“. Laimė, Biliui pakako ryžto pasipriešinti tėvo norui, kad sūnus taptų „tikru vyru“, ir jis bokso pirštines iškeitė į baleto šokėjo uniformą. Didelė svajonė tapo realybe, tad pasaulis pasipildė dar vienu laimingu žmogumi.

Naujojo filmo finale skambant stebuklingai muzikai laimės ir džiaugsmo ašaros nušviečia ne tik milžinišką Centrinį Niujorko parką, bet, regis, ir visą Žemės planetą. Nors daug kam siužeto peripetijos gali pasirodyti dirbtinės, o filmo autorius lengva apkaltinti manipuliuojant žmonių emocijomis, „Muzika, suradusi mus“ leidžia ilgam atsiplėšti nuo kieto grindinio ir bent mintimis pakilti ten, iš kur kamera dažnai stebi likimo išsklaidytų žmonių pastangas surasti vienas kitą.

NACIONALINIS KAUNO DRAMOS TEATRAS

22 d., ketvirtadienį, 18 val. Mažojoje scenoje – Mariuso von Mayenburgo „Bjaurusis“. Skalpelio pjūvis. Režisierius Vilius Malinauskas. Spektaklio trukmė – 1.50 val. Bilieto kaina – 30 Lt.

22 d., ketvirtadienį, 19 val. Didžiojoje scenoje – „Gera muzika *gyvai*“: dviejų tautų bliuzas (Nigerija, Vakarų Afrika) „Etran Finatawa“. Koncerto trukmė – 1.30 val. Bilietų kainos – 50, 70, 80, 100 Lt.

23 d., penktadienį, 18 val. Didžiojoje scenoje – Aušros Marijos Sluckaitės „Balta drobulė“. Drama pagal Antaną Škėmą. Režisierius Jonas Jurašas. Spektaklio trukmė – 3 val. Bilietų kainos – 20, 30, 40, 60 Lt.

24 d., šeštadienį, 15 val. Ilgojoje salėje – Inesos Paliulytės „Liūdnas dievas“. Skaudi istorija visai šeimai. Režisierė Inesa Paliulytė. Spektaklio trukmė – 1.30 val. Bilieto kaina – 25 Lt.

25 d., sekmadienį, 18 val. Didžiojoje scenoje – Antono Čechovo „Vyšnių sodas“. Trijų dalių komedija. Režisierius Artūras Areima. Spektaklio trukmė – 4 val. Bilietų kainos – 20, 30, 40, 60 Lt.

27 d., antradienį, 18.30 val. Didžiojoje scenoje – Nijolės Tallat-Kelpšaitės jubiliejinis koncertas „Alyvos žydės“. Dalyvaus Rytis Cicinas, Stasys Povilaitis ir kiti. Koncerto trukmė – 2 val. Bilietų kainos – 35-50 Lt.

27 d., antradienį, 28 d., trečiadienį, 19 val. Ilgojoje salėje – Antono Čechovo „Palata“. Vienos dalies spektaklis. Inscenizacijos autorius ir režisierius Rolandas Kazlas. Spetaklio trukmė – 1.50 val. Bilieto kaina – 60 Lt.

Teatro kasa (Laisves al. 71) dirba kasdien 10.30–19 val., tel. 22 40 64. Bilietus taip pat platina *Tiketa*.

KAUNO mažasis teatras

22 d., ketvirtadienį, 19 val. Aleksej Slapovskij „Nuo raudonos žiurkės iki žalios žvaigždės“. Komedija. Režisierius Darius Rabašauskas. Spektaklio trukmė – 1.40 val. Bilietų kainos – 25, 30 Lt.

25 d., sekmadienį, 12 val. Agnės Dilytės „Kreivos daiktų istorijos“. Spektaklis vaikams. Režisierius Audrius Baniūnas. Spektaklio trukmė – 1.10 val. Bilieto kaina – 15 Lt. Trukmė: 1.10 val.

28 d., trečiadienį, 19 val. Mindaugo Valiuko „Septyniolika“. Režisierė Edita Prakuliauskaitė-Milinienė. Spektaklio trukmė – 1.20 val. Bilietų kainos – 25, 30 Lt.

Teatro kasa (M. Daukšos g. 34) dirba III–V 15–19 val., VI 15–18 val., VII – dvi valandos prieš spektaklį, tel.: 40 84 70. Bilietus taip pat platina *Bilietai.lt*.

Kauno kamerinis teatras

22 d., ketvirtadienį, 18 val. Floriano Zelerio „Tiesa“. Dviejų dalių psichologinė komedija. Režisierius Stanislovas Rubinovas. Spektaklio trukmė – 2.30 val. Bilietų kainos – 24, 30 Lt.

23 d., penktadienį, 18 val. Džiovanio Bokačo „Dekameronas“. Komiškos novelės. Režisierius Aleksandras Rubinovas. Spektaklio trukmė – 1.40 val. Bilietų kainos – 24, 30 Lt.

24 d., šeštadienį, 18 val. Pero Lagerkvisto „Neūžauga“. Monodrama. Režisierius Stanislovas Rubinovas. Spektaklio trukmė – 1.15 val. Bilietų kainos – 16, 20 Lt.

25 d., sekmadienį, 18 val. Moliere'o „Šykštuolis, arba melo mokykla“. Komedija su pertrauka. Režisierius Algimantas Pociūnas. Spektaklio trukmė – 2.15 val. Bilietų kainos – 24, 30 Lt.

28 d., trečiadienį, 18 val. Fransua Rablė „Gargantiua ir Pantagriuelis“. Užstalė tikriesiems gurmanams (N-18). Režisierius Stanislovas Rubinovas. Spektaklio trukmė – 1.55 val. Bilietų kainos – 40, 50 Lt.

Teatro kasa (Kęstučio g. 74A) dirba I–V 14–18 val., VI–VII 11–18 val., tel. 22 82 26. Bilietus taip pat platina *Bilietai.lt*.

Kauno valstybinis lėlių teatras

24 d., šeštadienį, 12 val. Mažojoje scenoje – „Žirafa su kojinėmis“. Spalvoti draugų nuotykiai džiunglėse (nuo 5 m.). Režisierė Giedrė Radvilavičiūė. Bilietų kainos – 8, 10 Lt.

25 d., sekmadienį, 12 val. „Zuikio kaprizai“. Spektaklis-žaidimas: kas nutiko užsispyrėliui zuikučiui (nuo 3 m.). Režisierius A. Stankevičius. Bilietų kainos – 8, 10, 12 Lt.

Teatro kasa (Laisvės al. 87A) dirba IV–V 11–17 val., VI–VII 10–14 val., tel. 22 16 91. Bilietus taip pat platina *Bilietų pasaulis*.

KAUNO MENININKŲ NAMAI

26 d., pirmadienį, 18 val. Poezijos pavasaryje „Valanda su poetu Robertu Keturakiu“. Įėjimas nemokamas.

28 d., trečiadienį, 18 val. koncertas chorui „Vainikas Puškinui“ (kompozitorius – Georgij Sviridov, žodžiai – Aleksandro Puškino), skirtas Šiaulių valstybinio kamerinio choro „Polifonija“ 40-mečiui. Atlikėjai: Šiaulių valstybinis kamerinis choras „Polifonija“ (vadovas Tomas Ambrozaitis), Indrė Burškienė (sopranas), Laima Mameniškytė (klavišiniai), Gintas Gascevičius (mušamieji). Dirigentas Laurynas Vakaris Lopas. Bilieto kaina – 15 Lt, moksleiviams, studentams, senjorams, žmonėms su negalia ir turintiems „Daily Card“, „Omni ID“ nuolaidų korteles – 10 Lt. Bilietų galima įsigyti Kauno menininkų namų „Mūzų svetainėje“ (I–IV 10–13 val., 14–17 val., V 10–13 val., 14–16 val. ir prieš renginį), taip pat visose *Tiketa* kasose. Informacija tel. (8 37) 22 31 44.

22 d., ketvirtadienį, 17.30 val. Kauno apskrities viešojoje bibliotekoje (Radastų g. 2, 322 kamb.) – kelionių kultūros ciklo „Vita Mobile“ premjera: susitikimas su fotografu, keliautoju Ignu Maldžiūnu.

27 d., antradienį, 17 val. KAVB (Radastų g. 2, 322 kamb.) – „Skaitytojų klubo“ popietė. „Biblioterapija“: diskusija su psichologe Kristina Želčiūte.

29 d., ketvirtadienį, 17 val. KAVB (Radastų g. 2, 404 kamb.) – Vydūno knygos „Gyvenimas prūsų Lietuvoje apie 1770 m., kaip ji vaizdavo Kristijonas Donelaitis“ pristatymas. Dalyvaus Vydūno draugijos vadovas Tomas Stanikas.

22 d., ketvirtadienį, 18 val. Kauno tautinės kultūros centre (A. Jakšto g. 18) – tapybos mokymai jaunimui ir suaugusiesiems „Prie molberto. Portretas“. Veda dailininkas Gvidas Latakas.

24 d., šeštadienį, 16 val. KTKC – susitikimas su VDU lektore, dr. Brone Gudaityte: „Septynios didžiosios nuodėmės: puikybė“, II dalis; paskaita „Protas ir jo sūnus Ego“. Lektorius Aleksandras Žarskus.

26 d., pirmadienį, 18 val. KTKC etninės veiklos studijoje (Kalniečių g. 180) – grafikos mokymai jaunimui ir suaugusiesiems „Kūrybos džiaugsmai“. Veda dailininkė Dalia Žiurkelienė.

Informacija: tel. (8 37) 407135, *www.ktkc.lt*.

25 d., sekmadienį, 12 val., 28 d., trečiadienį, 16 val. Kauno vaikų ir jaunimo teatre „Vilkolakis“ (Kovo 11-osios g. 108) – S. Ivanauskaitės „Trys negražios karalaitės“. Legenda-pokštas škotų liaudies pasakų motyvais. Informacija tel. (8 37) 31 37 12.

27 d., antradienį, 19.30 val. VDU teatre (S. Daukanto g. 27, Kaunas) – „Uždaras vakaras“. *Persona grata* – Eugenijus Laurinaitis. Labai gero susipažinimo bilietas – 20 Lt, tiesiog bilietas – 15 Lt, spontaniškais plojimais ir džiaugsmingais šūksniais reaguojančio žiūrovo bilietas – 10 Lt. Bilietus platina *Tiketa*.

22 d., ketvirtadienį, 15 val. Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus A. ir P. Galaunių namuose (Vydūno al. 2, Kaunas) – Kauno M. Petrausko muzikos mokyklos ir Kauno „Vyturio“ katalikiškos vidurinės mokyklos mokytojos Dianos Balčiūnienės mokinių akordeono muzikos koncertas.

22 d., ketvirtadienį, 17.30 val. Kauno fotografijos galerijoje (Vilniaus g. 2, Kaunas) – fotomenininkės Marijos Šileikaitės-Čičirkienės parodos „...iš spalvotų dienų“ atidarymas. Dalyvaus darbų autorė. Paroda veiks iki birželio 8 d. Galerijos darbo laikas: II-V 11-18 val., VI-VII 11-17 val.

Įėjimas nemokamas.

22 d., ketvirtadienį, 18 val. „Laiptų galerijoje“ (Žemaitės g. 83, Šiauliai) atidaroma Martyno Gaubo skulptūrų paroda „Apie emigraciją“. Paroda veiks iki **birželio 2 d.**

Poezijos pavasaris 2014 Kaune

Gegužės 23 d., penktadienį, 18 val. Poezijos pavasarių aidai Dainavos seniūnijos Draugystės parke (Kovo 11-osios g./ V. Krėvės pr.).

25 d., sekmadienį, 19 val. Sakralinės poezijos valanda Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų (Vytauto Didžiojo) bažnyčioje (Aleksoto g. 3, Kaunas).

26 d., pirmadienį, 17 val. Parodos „Penkiasdešimt Poezijos pavasarių“ atidarymas Kauno menininkų namuose (V. Putvinskio g. 56).

26 d., pirmadienį, 18 val. Valanda su poetu Robertu Keturakiu Kauno menininkų namuose (V. Putvinskio g. 56).

27 d., antradienį, 18 val. Poezijos skaitymai Juozo Grušo memorialiniame muziejuje (Kalniečių g. 93).

28 d., trečiadienį, 19 val. Poetiniai naktinėjimai kavinėje „Skliautas“ (Rotušės a. 26).

29 d., ketvirtadienį, 18 val. „Zikarinės“ – poezijos skaitymai Juozo Zikaro memorialiniame muziejuje (J. Zikaro g. 3).

30 d., penktadienį, 14 val. Popietė „Poezija ir varpai“ Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje (K. Donelaičio g. 64).

30 d., penktadienį, 18 val. Poezijos pavasario 2014 – Maironio premijos laureato vainikavimas ir literatūros vakaras Maironio lietuvių literatūros muziejaus sodelyje (Rotušės a. 13).

Įėjimas į visus renginius nemokamas.

Afrikos kultūros dienos

Kauno įvairių tautų kultūrų centre (Šv. Gertrūdos g. 58)

22 d., ketvirtadienį,

15 val. susitikimas su muzikos grupe iš Nigerio „Etran Finatawa“. Svečius kalbins „Gera Muzika Gyvai“ direktorius Žilvinas Švarplys.

16 val. susitikimas su savanoriu, žurnalistu, keliautoju Mykolu Vadišiu „Kenija – šalis, kurią sunku pamiršti!“

17 val. „Afrikos žemyno turtai“. Tradicinius amatus, dirbinius, patiekalus ir kt. pristatys Lietuvoje gyvenantys afrikiečiai.

19 val. Mūsų draugai kviečia: grupės „Etran Finatawa“ koncertas Nacionaliniame Kauno dramos teatre (Laisvės al. 71). Daugiau informacijos: *www.gmgyvai.lt, www.bilietai.lt*.

23 d., penktadienį,

17 val. susitikimas su Kaune studijuojančių afrikiečių bendruomene.

18 val. Vakarų Afrikos būgnų mokyklos pamoka ir šokiai su Ilka Adams iš Namibijos.

Prasideda dramaturgijos konkursas „Kviečia radijo teatras“

Lietuvos nacionalinis radijas ir televizija kartu su asociacija LATGA skelbia radijo dramaturgijos konkursą „Kviečia radijo teatras“, skirtą Teatrų metams paminėti. Pagrindiniai konkurso tikslai – skatinti profesionalių dramaturgų, rašytojų, jaunų autorių kūrybą, kelti klausytojų, režisierių, aktorių susidomėjimą radijo teatru, papildyti ir atnaujinti radijo teatro repertuarą.

Konkurso dalyviai savo kūrinius turi pateikti iki š. m. rugsėjo 1 d. Skiriamos tokios premijos: I vieta – 5000 Lt, II vieta – 3000 Lt, III vieta – 2000 Lt, specialus prizas už originalumą – 1000 Lt. Konkurso tikslus, sąlygas, organizavimo, vertinimo ir apdovanojimo bei radiofonizavimo tvarką reglamentuoja konkurso taisyklės, kurias galima rasti *http://www.lrt.lt/radijoteatras*.

27 d., antradienį, ir gegužės 30 d., penktadienį, nuo 15 val. Kauno pilyje (Pilies g. 17) lankytojų lauks smagios edukacinės-kūrybinės dirbtuvės „Senasis Kaunas: iš koklių istorijos“. Užsiėmimo metu dalyviai bus supažindinti su Kauno miesto senamiestyje XV-XVII a. rastais archeologiniais radiniais – kokliais. Išgirs koklių atsiradimo ir išplitimo istoriją. Bus pristatoma jiems būdinga ornamentika, gaminimo, puošybos technika, sužinosite restauravimo darbo specifiką. Po teorinės dalies muziejininkai lankytojus pakvies įsijausti į viduramžių amatininko vaidmenį. Naudodami rekonstruotas koklių gipsines formas, jie galės atsispausti jo fragmentą, interpretuoti, ieškodami šiuolaikinio koklio pritaikymo galimybių.

Būtina išankstinė registracija tel. (8-37) 20 82 20.

In memoriam

Regina MARCINKEVIČIENĖ

1924 11 05 – 2014 05 15

Kauno bibliotekininkų šeima neteko daug metų kultūros darbui paaukojusios Reginos Marcinkevičienės.

Velionė gimė Kaune, šešių vaikų šeimoje. 1941 m. buvo išvežta į Vokietiją priverstiniams reicho darbams. Ten dirbo Bartenšteino trikotažo fabrike iki 1945 m. 1950 m. įstojo į Vilniaus bibliotekinį technikumą, kurį baigė 1953-iaisiais. Vėliau mokėsi tuometiniame Vilniaus valstybiniame V. Kapsuko universitete, kuriame 1964 m. neakivaizdiniu būdu įgijo bibliotekininkystės ir bibliografijos specialybę. Dar studijavo dailę Meno mokykloje, bet dėl sunkių šeimos gyvenimo sąlygų mokslą teko nutraukti ir įsidarbinti tabako fabrike.

Nuo 1953 m. dirbo įvairiose bibliotekose. Nuo 1967 m. – bibliotekos Nr. 6 (dabartinė V. Kudirkos viešoji biblioteka) vedėja. 1976 m. ją centralizavus ėjo direktorės pavaduotojos pareigas. 1981 m. dėl ligos paliko darbą. Į pensiją išėjo 1984 m.

R. Marcinkevičienė aktyviai dalyvavo visuomeninėje veikloje, apdovanota diplomais, medaliais, jos vadovaujamos bibliotekos džiaugėsi įvairiais pasiekimais.

Su priespaudos režimu R. Marcinkevičienė susidūrė fašistinėje Vokietijoje, į kurią tiesiai iš gatvės gražiausiais jaunystės metais buvo išvežta priverstiniams darbams tuometiniame Bartenšteino mieste, patyrė nacių represijas. Gal jaunystės pamokos iš prigimties išdidžiai ir savo tautą mylinčiai jaunuolei pasufleravo, kad bet kokiam okupaciniam režimui neįmanoma pasipriešinti atvirai, tačiau galima su juo kovoti visas jėgas, profesinį išmanymą, patirtį ir energiją skiriant savo krašto žmonėms, ugdant jų kultūrinį išprusimą.

R. Marcinkevičienė buvo labai darbšti, punktuali ir mylima bendradarbių.

Kartu su vyru pedagogu Jonu Marcinkevičiumi, lituanistu ir aršiu antisovietininku, A. Smetonos laikų inteligentu, išaugino dukrą poetę, 2013 m. Poezijos pavasario laureatę Tautvydą Marcinkevičiūtę.

Šviesus R. Marcinkevičienės atminimas ilgam išliks mūsų širdyse.

Pavargus siela mus palieka
ir niekas jos nesulaikys –
budėjimas kančia ar miegas
gegužis anei lapkritys

palieka – niekur neužkliūva
tokia žaviai lėna visa
tiktai skaudi šviesa virš kūno –
ta sidabruojanti šviesa

Robertas Keturakis

Nuoširdžiai užjaučiame poetę Tautvydą Marcinkevičiūtę dėl Mamos mirties.

Kauno rašytojai
Kauno meno kūrėjų asociacija
„Nemuno“ redakcija

Nuoširdžiai užjaučiame poetę Tautvydą Marcinkevičiūtę-Patackienę dėl Mamos mirties.

Lietuvos rašytojų sąjunga

Skaudžią netekties valandą dėl Mamos mirties nuoširdžiai užjaučiame mūsų bičiulę ir autorę Irną Labokę.

„Nemuno“ redakcija

Nemunas ISSN 0134-3149

Leidžiamas nuo 1967 m. balandžio mėn.
Išeina ketvirtadieniais

Gedimino g. 45, 44239 Kaunas
Telefonas ir faksas – (8-37) 322244
El. paštas: nemunasredakcija@gmail.com
Internetinis adresas: http://www.nemunas.net

Indeksas 0079
Steigėjas ir leidėjas — Lietuvos rašytojų sąjunga
Steigimo liudijimas Nr. 405
Spausdino TAURAPOLIS
Tiražas 1000

Rankraščių nerecenzuojame ir negrąžiname.

Vyriausiasis redaktorius
Viktoras Rudžianskas –
tel.: (8-37) 322244, (8-610) 67255
Vyriausiojo redaktoriaus pavaduotoja –
Gražina Viktorija Petrošienė
tel.: (8-37) 322266
Referentė – Aurina Venislovaitė –
tel. (8-37) 322244
Naujienų redaktoriai:
Audronė Meškauskaitė –
tel. (8-37) 322251, (8-615) 24983
Andrius Jakučiūnas –
tel. (8-611) 98945,
el. paštas: jakuciunas@gmail.com
Apžvalgos, korektūra – Neringa Butnoriūtė –
tel. (8-627) 54244
Maketuotojas – Juozas Pužauskas –
tel. (8-656) 38529
Buhalterė – Irena Kavaliauskienė –
tel. (8-37) 322235, (8-656) 41705
Talkininkai:
Romualdas Rakauskas (fotografija)
Eugenija Žakienė (muzika)
Gediminas Jankauskas (kinas)
Gediminas Jankus (teatras)
Zenonas Baltrušis (fotografija)
Lina Navickaitė (kalba)

Rėmėjai:

KAUNO MIESTO SAVIVALDYBĖ

SPAUDOS, RADIJO IR TELEVIZIJOS RĖMIMO FONDAS

„Nemuno“ sąskaitos AB banke „Swedbank“:
LT 147300010002256121 — einamoji sąskaita;
LT 097300010002230312 — biudžetinė sąskaita;
LT 757300010034284035 — valiutinė sąskaita.

Prenumeratos kaina mėnesiui — 9 Lt
Prenumerata priimama
visuose pašto skyriuose,
internetu www.post.lt ir www.prenumerata.lt
arba redakcijoje

Nuo gegužės 23-osios Lietuvos kino teatruose bus galima pamatyti trumpametražį Ernesto Jankausko filmą „Anglijos karalienė pagrobė mano tėvus“. Filmas bus rodomas „Forum Cinemas“ tinklui priklausantiems kino teatrams Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, Panevėžyje bei Šiauliuose. O nuo birželio 6 d. sostinės gyventojai ir svečiai filmą galės pasižiūrėti ir kino teatre „Pasaka“.

„Sidabrine gerve“ Lietuvos kino apdovanojimuose įvertintas filmas „Anglijos karalienė pagrobė mano tėvus“ bus trumpiausias atskiru seansu rodomas filmas Lietuvos kino teatrų istorijoje. Filmo kūrėjai tiki, kad 30 minučių trunkantis, visai šeimai skirtas filmas taps patrauklia pramoga ir tėvams, ir mažiesiems kino teatrų žiūrovams. O filmo platintojai mano, kad žiūrovus į sales suvilios ir žemesnė nei įprastinė, specialiai trumpametražiam filmui pritaikyta bilieto kaina.

Filmas „Anglijos karalienė pagrobė mano tėvus“ pasakoja apie Mildą – šešerių metų mergaitę, gyvenančią pas savo tetą. Kiemo vaikų ji pravardžiuojama „našlaite“, nes jos tėvai emigravę į Londoną. Vieną dieną ji susipažįsta su moterimi, kuri ją įtikina, kad jos tėvai ją myli, o negrįžta todėl, kad juos pagrobė Anglijos karalienė. Mergaitė pasiryžta didžiausiam žygdarbiui savo gyvenime – išvaduoti savo tėvus iš „karalienės gniaužtų“. Slapčia ji susikrauna daiktus ir išsiruošia gelbėti tėvų.